sokup
sleyen
ünce,
rtaraf
ci ve

yüzler

önce
, kre-
verir.
nafaza
kul-
ksınız.
rsiniz.

◆YARIM AY◆

15 Gnde Bir Çıkar Edebî - ilmî - ictimaî Mecmuadır.

İdare Merkezi: İstanbul, Sirkeci Ebussuud Caddesi No. 1-3

RESİMLİ AY MATBAASI T. L. ŞİRKETİ.

Abonman Şartı: Türkiye için { 6 Aylığı: 175 Kr. / 12 „ 350 Kr. Ecnebî için {Yıllığı 1 İngiliz Lirası

Telefon: **23607** *Telgraf adresi:* **Resimliay** *Posta Kutusu:* **629**

Rica: 1) İdare işlerine ait muhaberelerin; **Resimli Ay Matbaası T. L. Şirketi İdare Müdürlüğü**
Yazı „ „ „ : „ „ „ **Yazı** „
Bilmece „ „ „ : „ „ „ Bilmece Memurluğu
adreslerine yazılması.

2) Bilmece zarflarına 6 kuruşluk pul yapıştırmağa lûzum yoktur; bunların zarflarını açık gönderiniz, o zaman yalnız 1 kuruşla gelir.

RESİMLİ AY

Sonteşrin 1937 – Sayı 21

En çok okunanan ve sevilen yazıcılarımızın: Birçok MAKALE - HİKÂYE - RÖPORTAJ - TERCÜMELERİ ve ROMANLARI ile BOL RESİMLİ olarak çıkmıştır.

—Mutlaka Alıp Okuyunuz!—

"Resimli Ay„ Türkiyenin En Olgun Aylık Mecmuasıdır.

EFELER

Ragıp Şevkinin fevkalâde müheyyiç bu milli romanı (RESİMLİ AY) da devam ediyor. Mutlaka takibediniz.

Neden Aspirin?

Çünkü ASPİRİN senelerdenberi her turlü soğukalgınlıklarına ve ağrılara karşı tesiri şaşmaz bir ilâç olduğunu isbat etmiştir.

ASPİRİNin tesirinden emin olmak için lütfen (BAYER) markasına dıkkat ediniz.

BAYER

YENİ YIL

Ömürlerimizin daha bir yılı maziye karıştı. Gidene rahmet okurken, gelenin mutlu ve kutlu olmasını diliyelim!.. (Yarım Ay) 1938 yılını sevgili okuyucularına tebrik ederken, Türklerde yılbaşının bir küçük tarihçesini yapmağı faydadan hâli bulmadı :

Eski Türklerde yılbaşı güneşle ayın, arablarca Delv, frenklerce «urne» diye anılan koğa bürcünde birleştikleri günlerin biri olarak kabul edilmişti. İbni Mühenna'nın rivayetine göre Türkler, yılbaşı olarak seçtikleri bu güne Yengi gün derlerdi. İranlılar da, fakat on günlük bir ara ile, ayni felekî hâdiseyi esas tutarak yılbaşılarını tesbit etmişler; ve bu takvim başlangıcına Nevrue adını vermişlerdi. Aradaki gün farkı, Türk Nevruzunu şubata, İranlılarınkini marta tesadüf ettirir.

Takvim meselesini fennî şekilde tetkik ettiren Türk hükümdarlarından Selçuklu Melekşah'ın yaptırttığı takvimde de yılbaşı olarak Nevruz kabul edilmiştir. Fakat tarih başı, hicret olmayıp Selçukluların Türk Anadoluyu yeniden Türk bayrağı altına sokmıya giriştikleri yıldır. Meşhur Malazkird harbinden bir kaç yıl sonra yapılan bu takvim, Milâdî tarihin Avrupaca kabulünden dört ve garb takviminin Papa On üçüncü Greguvar tarafından ıslah edilerek bugünkü şekle konulmasından tam beş yüz yıl evvel vücude getirilmişti. Takvim işlerinden anlıyanlar, Melekşah Takviminin Gregoriyen takviminden daha sahih olduğunu ileri sürüyorlar.

Hindistanda saltanat süren Türk hükümdarlarından Ekber Şah ta - Hicrî tarihî ve kamerî ayları kaldırarak - yeni bir takvim yapmış ve Nevruzu büyük bayram saymakla beraber, takvim başını kendi saltanatının ilk yılı olarak kabul etmişti. Din âlimleri Melekşahın da, Ekber Şahın da takvimlerini küfür sayarak iptal ettirmişlerdir.

Fakat Türkler içinde takvim işiyle gerçekten âlimane surette uğraşanlar: Nasreddin Tusî ile Uluğ Beydir. Bunlardan birincisi Meragada İlhanlılar zeycini, ikincisi de Semerkand'da Gürgânî zeycini yapmışlar. Meragada mükemmel bir rasathane kurmuş ve dört yüz bin cilt kitap toplamış olan Nasreddinin zeycleri, 1652 de İngilizlerin yaptıkları tûl ve arz cetvellerine de mehaz olmuştur. Bu büyük âlimin bu büyük işleri başardığı günler, Gregoriyen takviminden üç yüz yıl evvele tesadüf eder.

Türk takvimine sonradan süryanî, arabî, farisî ay ve gün adları girdi, hesaplar gene kameriye çevrildi; ve mevzuun hem millî, hem ilmî kıymeti bozuldu. Osmanlı devleti, neden sonra, tutulan sistemin saçmalığını anlıyarak malî ue rumî adıyle yeni ve biraz daha sıhhate yakın bir takvim kullanmak yoluna girdi. Fakat bu suretle de resmî muhabere evrakı altına iki türlü tarih atmak gibi gülünç bir vaziyet yüzgöstermişti.

Rumî ve Milâdî tarihler arasında - sene sayısı gibi - gün farkı da vardı. Rumî aylar, Milâdî aylardan on üç gün sonra başlıyordu. Meşrutiyet devrinde bu fark kaldırıldı, fakat rumî tarihin hicrete bağlı kalışı ipka edildi. Cumhuriyetin ilâniyle beraber tahakkuk ettirilen inkılâplar sırasında bu garibe dahi giderildi ve bütün medenî âlemce kullanılan takvim kabul olundu. Şimdi bizim de yılbaşımız ikincikânunun birinci günüdür. Avrupanın ayni günü yılbaşı olarak tanıması ve Milâdî tarihin tesbit ve tamim olunması 1078 tarihinde vukua gelmişti. O sırada Papalık makamını Yedinci Greguvar işgal ediyordu. Takvimin, Romalılar devrinden müntakil pürüzlerini düzelten ve bugünkü sabit şekli ortaya koyan ise Papa Onüçüncü Greguvardır.

Bütün bunlar, yılbaşının hikâye tarafı. Onun bir de hakikat tarafı vardır ve bu hakikat her yılbaşı gününün beşikle mezar arasındaki hayat yolunu biraz daha kısaltmasından ibarettir. Takvim başlangıcı ne olursa olsun her yılbaşı, ömür kitabından bir sahifenin koptuğunu gösterir.. ve biz bu vakıayı güle oynıya kutlularız. Ne acıklı gaflet değil mi?

TÜRK YURDUNDAN 1937 YILININ HUSUSİYETİ:

ASKERLİK

●

1937 YILI ASKERÎ MANEVRALARINI TAKİP EDEN BİR MUHARRİRİMİZİN SON NOTLARINDAN

●

İzmitteki fırka manevrasının muaffak komutanlarından Albay Şevket Omay

●

Komutanlar araziyi tesbit ediyorlar.

1937 Yılını bitirdik.

On beş senedir gelip geçenler gibi, Türk milleti için şanlı hadiseler taşıyan 1937 yılı da bitti.

Bu yılda da Türkiye Cumhuriyeti dahilî ve haricî birçok ve esaslı inkilâp ve muzafferiyetler kaydetti.

Lâkin bunlar idarî ve diplomasî mevzulardır.

1937 senesinin asıl hususiyeti, bizim mukaddes istiklâlimizi emniyette tutan askerî bütünlük ve üstünlüğümüzün bütün dünyaca kat'iyetle tanılmış olmasına isabet etmesinde; bir buçuk milyarlık insan topluluğu ağzında Mehmetcik adının tekrarlanmasına fırsat yaratan, haysiyetli bir tarihi temsil eylemiş olmasındadır.

Türk ordusunun hem cüz'ü olan, hem de küllünü teşkil eden kahraman Mehmetciğin, yakın tarihe kadar, tanınmış vasıfları şunlardı:

Cesur, muti, mütehammil...

1937 yılı bize, bu vasıfların zenginleşmiş olduğunu göstermiştir; bugün Mehmetciğe yalnız «Cesur» demek, sadece «muti ve mukavim» deyip geçivermek çok kısır ve sönük bir ifade halinde kalır.

Artık, Cumhuriyet ordusunu teşkil eden Atatürk Mehmetciğinin hareketinde şuurlu bir iradenin.. ve irade kabiliyetinin hâkim bulunduğunu ve hakikatte ondaki ince istidadın «Fen harbi» ile tamamen intibak ve imtizaç eylemiş olduğunu görüyoruz.

O, kalbi nasıl dolu ise, bugünkü halile, kafasını da harp tekniği ile techiz etmiş imanlı bir varlıktır.

Son manevralar bize bu kıvançlı hakikati öğretmiştir. Bu manevraları, bizimle beraber şark ve garpteki yabancı hükûmetlerin salâhiyettar kurmay heyetleri de seyrederlerken, ağızlarından takdir ve gıpta ifadeleri akmıştı.

Manevralarımıza başka milletlerin en büyük komutanlarını davet etmemizden, Türk ordusunun, mahiyet itibarile, birçok orduların fevkinde mevki aldığı manası, ne güzel istihraç edilebiliyor!

Askerî tarihimizde yeni bir sayfa açmış olan Trakya ve Ege manevraları milyonlarca vatandaş tarafından görülmüş, matbuat bu mevzu üzerinde günlerce sevinç yazıları yazmıştır. Binaena-

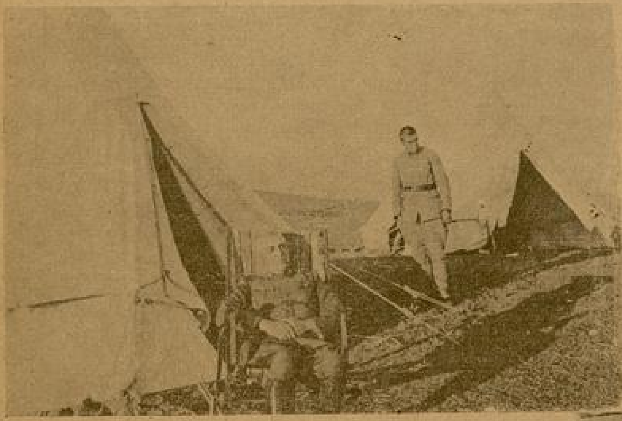

Bolu Alay komutanı çadırının önünde istirahat halinde

●

135 inci Alay ve tabur komutanları bir arada

●

Yazan:

HULUSİ GÜNAY

●

elyh, ufak, büyük her yurddaş Trakya, Ege manevrası hakkında bir fikir edinmiş oluyor demektir.

Ancak, büyük manevraların olduğu tarihleri takip eden günlerde şarkta ve Karadenizin batı sahili yakınında da kolordu ve fırka manevraları yapılmıştır ki, bunlar hemen hemen meçhul kalmış gibidir.

Henüz bâkir bir mevzu halinde duran bu manevralardan birini daha, 23 üncü fırkanın manevrasını, okurlarımızı entrese edeceği cihetle kısaca anlatmak istedik.

General Mürsel Bâkû gibi kıymetli bir komutanımızın idaresinde cereyan eden 23 Tüm manevrasında kırmızı tarafı Bolu ve Adapazarı alayları temsil ediyordu. Harekât günlerinde hava, göz açtırmıyacak derecede yağışlı geçmiş olmakla beraber, her iki tarafın en küçük bir ürkeklik ve ihmali görülmemiş; bilhassa altı gün yolculuk yapmak suretile manevraya iştirak eden ve değerli komutanlarımızdan Albay Şevket Omay'ın komutasında bulunan 135 inci alay şayanı hayret ve şayanı takdir bir metanet göstermiştir.

Manevranın devam ettiği günler içinde sevk ve idarede gösterilen liyakat kadar başta Tüm General Mürsel Bâkû olduğu halde İzmit, Bolu, Adapazarı Alay komutanlarının müşterek gayretlerile Fırkanın umumî iaşesi işinde de büyük bir intizam kaydedilmiştir ki, bununla, Türk komutanlarının başarma kabiliyetindeki hudutsuzluk pek iyi taayyün ediyordu.

Adapazarı ile Kandıra arasında cereyan eden bu manevrada, askerin karşılaştığı en büyük zorluk, havanın yağışından başka bir de «yolsuzluk» meselesi idi. Buna rağmen dere tepe demiyerek önüne çıkan her manii aşıp geçmekle bu büyük zorluğu da yenen 23 üncü fırka, Türk azminin, Mehmetcik gücünün maddî hiçbir engel önünde aciz göstermiyeceğini anlatmıştır.

***

23 üncü fıkranın manevralarından muhtelif intibalar.

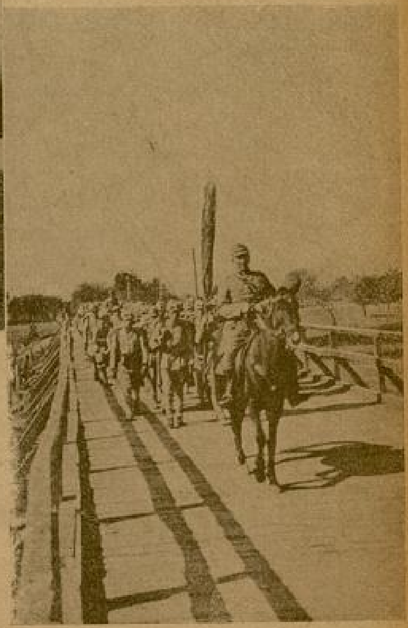

Cumhuriyet ordusuna Türk milletinin güvenci, itimat ve inanışı arttı. Bugünü bize temin eden büyün dâhi ve en büyük asker Atatürkü ve ordunun değerli komutanlarını sonsuzluğa uzanan minnet hislerile tekrar anarken duyulan zevk ne büyüktür!

●

BİR KARAR

[Vaka 1956 yılında geçer.]

Tablo: I

Sarışın genç kız — [Büyük bir yazı masasının önünde; açık çekmeceleri karıştırıyor, resimlere bakıyor, mektupları, eline geçen herşeyi gözden geçiriyor. Çekmeden çıkardığı eski bir gazeteyi açar, merakla yapraklarını çevirir, yazı masasının üzerine sererek dikkatle bakar, birdenbire duralar, gözleri şaşkınlıkla dolmuştur. Elleriyle yüzünü örterek, hıçkırır:] Aman yarabbi, nasıl olur? Buna imkân var mı?

[Gazeteyi tekrar okur, yazı masasının önündeki iskemleye oturarak ağlamağa başlar, birdenbire kapı açılır, içeri esmer kadın girer.]

Sarışın genç kız — [Yerinden fırlıyarak gazeteyi toplar:] Sen miydin abla? Birdenbire korktum.

Esmer kadın — [Kardeşine yaklaşır] Ne oluyorsun? Niçin ağlıyorsun yavrum?

Sarışın genç kız — [Kendini toplamağa çalışarak:] Hiçbirşeyim yok abla...

Esmer kadın — Yine bu odadasın.

Sarışın genç kız — Ne yapayım abla. Burada babamın bütün hatıralarıyle başbaşa kalıyorum.

Esmer kadın — Babamızı unutmağa imkân yok. Fakat, sen kendini toplamağa mecbursun. Bir ay sonra evlenecek bir genç kız, gözyaşını dökerek kocasının evine gidemez...

Sarışın genç kız — [Hıçkırarak ağlamağa başlar:] Hakkın var abla. Fakat... [Hıçkırır.]

Esmer kadın — Bu gün çok tuhaflığın var. [Birden hatırlamış gibi:] Ben odaya girince sakladığın gazete neydi?

Sarışın genç kız — [Hıçkırır:] Abla...

Esmer kadın — [Kardeşinin omuzunu okşar:] Ne var yavrum? Niçin cevap vermiyorsun?

Sarışın genç kız — [Ablasının yüzüne bakar:] Abla, annemiz ölmüştü değil mi?

Esmer kadın — Ne tuhafsın Selma? Şimdi onun için mi ağlıyorsun. Annemiz, bundan yirmi yıl önce ölmüştü.

Sarışın genç kız — [Hıçkırarak ablasına sarılır:] Abla, ablacığım...

Esmer kadın — Ne var? Ne oluyorsun Selma?

Sarışın genç kız — Abla, annemiz ölmemiş!

Esmer kadın — [Kardeşini sarsar:] Çıldırdın mı Selma? Annemiz öldüğü vakit ben üç, sen bir yaşındaymışız...

Sarışın genç kız — Hayır abla, yanılıyorsun, annemiz ölmemiş! [Hıçkırır:] Keşke ölseydi...

Esmer kadın — [Hayretle kardeşine bakar, merakla sorar:] Bu acayıp fikirleri nereden çıkarıyorsun?

Sarışın genç kız — [Biraz önce sakladığı gazeteyi gösterir:] Gazetede okudum.

Esmer kadın — [Heyecanlı bir sesle:] Ne diyorsun Selma?

Sarışın genç kız — [Gazeteyi açarak, kardeşine uzatır:] Oku!..

Esmer kadın — [Hayret, heyecandan titreyerek okur:] Selma kardeşim...

Sarışın genç kız — [Ablasına sarılır, iki kardeş kucaklaşarak ağlarlar:] Ablacığım, hakkım varmış değil mi?

Esmer kadın — [Hıçkıra hıçkıra ağlar:] Zavallı kardeşim hakkın varmış...

[İki kardeş karşılıklı iskemlelere otururlar ve ağlarlar. Böylece dakikalar geçer].

Sarışın genç kız — [Gözyaşlarını siler:] Abla, demek ki babam, onun için anneniz öldü diye, bizi senelerce avutmuş...

Esmer kadın — Öyle...

Sarışın genç kız — [Düşünür, sonra:] Abla, acaba annemiz nerede?

Esmer kadın — Kim bilir Selmacığım...

Sarışın genç kız — Onu bulamaz mıyız acaba?

Esmer kadın — Bulsak bile, bizim tanıdığımız, sevdiğimiz, hayalile yaşadığımız anneye benzemez her halde...

Sarışın genç kız — Neden Abla?

Esmer kadın — Eğer güzel, iyi bir hayat yaşasaydı, bize kendinden haber verir, bizi görmek isterdi. Her halde düşkün bir kadın olmuştur.

Sarışın genç kız — Ya, değilse, ya, parasız, aç sefil bir halde ise, ona yardım edemez miyiz? Babamızdan bu kadar para, mal, mülk kaldı. Paramız var...

Esmer kadın — [Dalgın dalgın kardeşine bakar:] Şimdi birçok kör düğümleri çözüyorum. Birçok karanlık hakikatları aydınlıkta görüyorum. Babamın bizi niçin bu kadar sıkı, yetiştirdiğini, her dakika bizi kontrol altında tuttuğunu anlıyorum... Demek ki bizden korkuyormuş...

Sarışın genç kız — Evet, karanlık mazi, birdenbire ortaya çıktı. [Heyecanla:] Abla, cevap vermedin, annemizi bulamaz mıyız?

Esmer kadın — [Ümitsizlikle başını sallar:] Buna imkân göremiyorum Selma...

Sarışın genç kız — [Merakla:] Niçin abla?

Esmer kadın — Çünkü, ben evliyim. Sen yakında evlenecek nişanlı bir kızsın. İkimizde bağlı insanlarız. Sonra kocanın ve nişanlının ne kadar kıskanç erkek olduğunu unutuyorsun galiba? Biz, onlardan gizli hiç birşey yapamayız. Buna hakkımız da yok. Onlar bize ne kadar bağlı.

Sarışın genç kız — Onlara söyliyelim.

Esmer kadın — Nasıl söyliyebiliriz kardeşim? Biz, babamızın öldü dediği, öyle sandığımız, nerede, ve nasıl yaşadığını bilmediğimiz annemizi arayacağız, diyebilir miyiz?

Sarışın genç kız — Bunda ne var abla?

Esmer kadın — Çok şeyler var Selma. Bunu söylersek birçok gizli şeyleri de ortaya atmaya mecbur olacağız. Onlar annemizin huviyetini öğrendikten sonra, bize şimdiki gözlerle bakarlar mı sanıyorsun?

Sarışın genç kız — [Hüzünle:] Haklısın abla, fakat, ben ona katlanamıyacağım. Gizli gizli, onlara sezdirmeden annemi arıyacağım. Nerede, ve nasıl bir şeraitte olursa olsun; eğer sağsa, ona yardım edeceğim..

Esmer kadın — Bu çok tehlikeli Selma..

Sarışın genç kız — Zarar yok. Sen de bana yardım etsen daha iyi olacak. Düşün abla, annemize kavuşmaktaki saadeti, zevki, sevinci düşün...

Esmer kadın — Hakkın var Selma! Ben de seninle beraberim...

Tablô: II

[Esmer kadın, yün örgüsü yapmakta, kocası geniş adımlarla dolaşmaktadır.]

Erkek — [Karısının başı ucunda durur:] Belma...

Esmer kadın — [Başını kaldırmadan sorar:] Ne var sevgilim?

Erkek — [Omuzlarını silker:] Ben-

Yazan:

CAHİT UÇUK

Bayan Fikriye Eğilmez

BAYRAKLARIMIZ ARASINDA

Günlük gazeteler yazdılar : Dahiliye vekâleti, vilâyetlere yaptığı bir tamimle Türk sancağına karşı ne yolda saygı gösterileceğini bildirmiş, halkın bu yolda ikaz edilmesini istemiş!

Daha önce çıkan Türk bayrağının yapılış tarzı hakkındaki kanunla da, millî vekar ve haysiyetimizin senbolü olan sancaklarımızın imal şekli formüle edilmişti.

İşte, metodun tatbikdeki noksanlığı, Dahiliye vekâletinin bu tamimi ile bertaraf edilmiş oldu.

Yalnız, memur olsun veya olmasın, her vatandaşın uhdesine düşen vazife, sancağa hürmet şeklini öğrenmek ve öğretmektir.

Bir milletin medenî ve millî terbiyesinin ilk ölçüsü, bu bilgidir. Ne idi o eskiden, eni ile boyunun biribirine uymıyan, ayla yıldızı yerli yerine konmıyan ve tornadan geçmemiş sopalara geçirilip satılan bayraklar . . . Bütün, hepmize hicap vermesi icap eden bu saygısızlıktan kaç kereler gazetelerde bahsedilmiş, ulusal duygumuzu rencide eden bu halin önüne geçilmesi istenilmişti. Meseleyi ehemmiyetle nazarı dikkate alan hükümet kanun yaptı, işi kökünden halletti. Fakat, dava bununla bitmiş olmuyordu. Sancağın, selâmlanması için, ne yolda hareket edilmesi icap ettiği hakkında hepmizin kat'î ve mutlak bir bilgisi yoktu. Bu vukufsuzluğu, hiçbir vatandaşın suiniyetine hamledemeyiz. Ancak asırlardanberi devam edegelen imparatorluk devrinin idrak kuvetinden mahrum karakterinin tabiî bir neticesidir. Cumhuriyet rejiminin prensipleri içinde ise, ne böyle bir lâkaydînin yeri vardı, ne de böyle bir lâkaydiye tahammül imkânı!

Yazan :

Sabih Alaçam

Çünkü, iyi bir ev kadınının meziyetleri arasında dikiş dikmek te vardır

İşte, "Türk Bayrak İmalâtevi„ne giderken bunları düşünüyor, ve kendi kendime, kanunî vasfına uygun bayraklarımız arasında gönlüm, gözüm açılacak diyordum.

Fakat evdeki hesap çarşıya uymadı. İlk duygum hayal inkisarı oldu. Lâkin, bu hayal inkisarı bayrak yapmak ameliyesini bilmemekliğimden ileri geliyormuş meğerse! Türk Bayrak İmalâtevinin önündeki meydanlık, boydan boya beyaz yünlülerle kaplanmıştı. Vehleten, kendimi bir çamaşırhanenin kurutma yerinde zannettim. Yanımda bulunan Mehmet ve Zekeriya Polatcan kardeşlere :

— Bunlar da nedir? diye sordum.

— Bayrak yapılan yünler, şeklinde cevap verdikleri zaman meseleye intikal ettim ve içeriye doğru yürüdük, imalâthanede de bir hareket oldu. Bizim geldiğimizi gören işçiler - ki hepsi kadındı - bayrakların, dikiş makinelerinin üzerlerinde tekâsüf eden bakışlarını üstümüze çevirdiler. Bu, hepmizin umumiyetle taşıdığımız bir huydur: Yabancıya dikkat :

Ben de, bu dikkate mukabele etmek istiyormuş gibi, muhataplarıma ve onların meşgalelerine bakınıyordum. Bir bayrak imalâthanesi: istimle işliyen boya kazanı, kurutma tezgâhları ile hem boyahaneye ve hem de tıkır tıkır bilâfasıla işliyen makineler ile dikiş atölyesine benziyor. İçlerinde tek bir erkek işçi var: İstimi ve boya kazanını idare eden usta, okadar. Diğerleri, genç kadın ve kızlar. İyi bir ev kadını, bayrak imalâthanesinde mükemmel bir elâmandır. Çünkü, iyi bir ev kadınının meziyetleri arasında dikiş dikmek te vardır. Bu işte hüner sahibi olan genç kadının vay gelenler başına artık, dikiş dikebildiği kadar bayrakları...

Türk Bayrak İmalâtevinde iki türlü bayrak yapılıyor:

1 — Kasnak üzerine yün geriliyor. Kalıpla ayla yıldız çızılıyor. Sonra, esasen rengi beyaz olan yünün, ayla yıldız haricinde kalan kısımları kırmızı boya ile boyanıyor. Boyama ameliyesi bittikten sonra, ince çıtalardan yapılan kurutma tezgâhları üzerine yünler sıra sıra seriliyor. Artık, biraz beklemek lâzım ki bayraklar kurusun.

2 — Boya ile yapılan bayraklar ucuzdur. Fakat bir de dokunurken ayla yıldızı beyaz ve diğer yerleri kırmızı olarak imal edilen bayraklar var. Bunların masrafı fazla olduğu gibi, işçiliğinde de hüner mevcut ve tabiî fiatları daha yüksek.

Beyaz yünleri kırmızıya boyayan genç kızlardan birine yaklaştım. O, benim hareketimin arkasından bir sürü sualler çıkacağını farketmiş gibi, yan gözle bir bana, bir de arkadaşlarına bakıyor:

— Adın ne senin çocuğum?

— Ayşe Evsen.

— Okula gitmiyorsun değil mi?

— İlkokulu bitirdim.

— Peki, sonrasını ne yaptın?

— Okuyamadım.

— Daha gençsin ama, âdeta çocuk denecek bir yaştasın, öyle değil mi?

— Bilmem, on altı yaşındayım. (Çocukluğu pek kabul edeceğe benzemiyordu).

— İyi ama, hiç olmazsa Orta okulu bitirseydin olmaz mıydı?

— Gidemedim. Çünkü...

— Çünkü...

— Sonra, gündelik alamam!

— Kaç kuruş senin gündeliğin?

— 30 !

— Bu parayı ne yapıyorsun?

— Anneme veriyorum, bir de küçük kardeşim var.

— Başka kimsen yok mu?

Ne demek istediğimi anlamış olacak ki, başını önüne iğdi, mahzun ve ıslak bakışlarla yavaşça söyledi:

— Babam öldü!

Bu cevapta ne büyük bir facia gizliydi. Öksüzlük, ah öksüzlük!

Küçücük yaşında hayatını kazanmak mecburiyetinde kalan Ayşe Evsenin yanından uzaklaştım. Onun ıstırabını tazelememek için, elimden gelen birşey olmadıktan sonra, benim yapabileceğim başka bir hareket yoktu zaten.

Her şafkatlı insanı müteessir edecek olan bu düşünceden uzaklaşmak için, dikiş makinelerinin muttarit, fakat teselli edici tıkırlarıyle dostluk yapmağa karar verdim. Bu karar bana, diğer bir bayanla tanışmak fırsatını verdi: Fikriye Eğilmez. Bakınız, o ne diyor:

— İlkönce, çalışarak hayatımı kazanmak mecburiyetinde hiç kalmadım. Evliyim, iki çocuğum var. Kocam sigara makinistiydi, fakat askere gitti; gidince de bana hem analık ve hem de babalık yapmak düştü. 80 kuruş gündelik alıyorum.. İşte, bu para ile her ikisini de yapmağa çalışıyorum.

— Fakat, bu vaziyet sizi yormuyor mu?

— Hayır! Hayatta raslanılan ufak tefek müşküller, meyus olmak için bir sebep teşkil etmez! Gündüz burada geçen saatlerim, ünsiyetim olmıyan bir işe verilmiş değil ki, her zaman rob dikilmez ya, bazan da böyle bayrak dikilir!

Bayan Fikriye Eğilmezin bu pratik hayat düsturunu beğenmiştim doğrusu! Öyleya, her zaman madalyanın yüzü olmazya, bazan böyle ters tarafı karşımıza çıkıverir. Her insanın alın yazısında meltem rüzgârı da vardır, karayel de!

— Bravo Bayan Fikriye Eğilmez, dedim, kocanızın birân önce vatanî vazifesini yerine getirmesini ve gittiğinden daha sıhhatli ve daha dinç olarak aile ocağına dönmesini temenni ederim.

Dönüşte düşünüyordum. Bayan Fikriye Eğilmezin sözlerinde hem Türk camiasının ahlâklı karakteri, hem bir anne ve ev kadınının, sonsuz sevgi ve şefkati vardı.

Bu sağlam seciyeyi, bütün Türk kızları için temenni ettim.

ŞEN YAZILAR

Biri — Yahu şu elindeki vesika nedir?

Öteki — Vesika değil canım!.. Gazeteden kestiğim bir havadis!..

Biri — Neye dair?

Öteki — Gazete 1938 de neler olacak diye birçok şeyler saymaktadır. Birinci maddede (Tek kitap) usulünün terkedileceğinden...

Biri — İşit te inanma!.

Gazete satıcısı — Ana!.. Ana!.. Ana!.. Ana!..

Bayan — Oğlum!.. Ne diye birdüzüye arkamdan ana diye sesleniyorsun?.. Ben senin annen miyim?

Satıcı — Bayanım! size seslenen de kim.. Ben, Çocuk Esirgeme Kurumunun yeni çıkardığı (Ana) dergisini satıyorum.

Besleme — Bay!. 500000 liralık büyük ikramiyenin 11938 numaraya düştüğünü radyo haber verdi!..

Bay — 11938 numara mı?.. Ne dedin?.. Fakat bu numara bendedir.. (Muayeneden sonra) Seni hilekâr yalancı bayi!.. Bana bu numarayı, yılbaşı için vermeyip te öteki keşidelere verirsin ha!..

Çırak — Bay! yeni yıl için ne kadar da çok hediye aldınız!. Bunların hepsini sizin eve mi götüreyim?..

Bay — Hayır oğlum!.. İnsanın birçok eşi dostu olur, bir kısmını da onlara gönderir değilmi? Yalnız başka yere hediye verdiğimizi evde Bayana açma ha!..

Gazetelerden — «Yeni hükûmet, halkın geçimini kolaylaştırmak için, bazı inhisarları kaldırmağı proğramına koymuştur.»

Aşçıbaşı — Haydi çocuklar! şeker inhisarını kaldırarak, size bol bol pasta yedirecek olan yeni Başvekilimizin şerefine üç kere şa.. şa.. şa...

Çocuklar — Şa.. şa.. şa.. yaşadık öyle ise!..

Istıranca Eteklerinde

Yazan: *Mükerrem Kâmil Su*

№: 10

Tunga çabuk uyudu.

Cevat, Birseni kollarına almış :

— Annen bir yere gitmeyecek. Niçin kendini üzüyorsun kızım; bu kışta, bu fırtınada hiç yola çıkılır mı? Hadi seni yatağına götüreyim. Uyu.. küçükler böyle fena şeyleri düşünürler mi hiç?

Diye onu susturmağa çalışıyordu. Küçük kız, babasının yürekten kopmayan, eski halini kaybetmiş sesine, sözlerine başeğmiş; için için ağlamakta devam ediyordu. Berrin, kızının bir sarışın kadın yüzünden ıstırap çekmesine nasıl dayanabilirdi?

İçinden geçen ruh fırtınalarını, izzetinefis isyanlarını yine içine teperek Birseni kucakladı :

— Gel benim canım. Gel yavrucuğum. Yatırayım seni.. niçin böyle üzdün kendini.. yazık değil mi gözlerine?.. Kaldır bakayım yüzünü yüzüme.. senin yaşındaki çocuklar gülmekten, yiyip içmekten, gezip oynamaktan başka birşey bilmezler. Ağlamak için sebep var mı ortada yavrum; hadi bakayım. Sil gözlerini, gül anneciğine.. işte böyle..

Birsen küçük kollarının bütün kuvveti, yüreğinin bütün sevgisi ile annesine sarıldı. Berrin, kan ağlayan içinin duygularını yüzünün aynasına vurmaktan kaçınarak, kızını odasına götürdü :

— Uyu Birsenciğim. İstersen sana bir de masal söyleyeyim.

Küçük kız, beş dakika önce yüreği parçalanarak hıçkırdığını, unutarak gülümsemeğe başladı.

Berrin; «Gözleri gülen prenses» masalını yavaş yavaş söylerken içinde yıkılan koca bir cihanın uğultusu beynini uyuşturuyor; başının içine sanki durmadan biribiri üstüne yığılan çığlar gibi acı ve öldürücü duygular doluyordu.

«Gözleri gülen prenses»in iyilikleri, yakından yaşayanlara serptiği kucak dolusu saadetin sesi dudaklarından dökülürken.. bütün bu iyi ve güzel şeylerin kitapları dolduran, yapraklar arasında kalan birer hayal oyunundan.. hayat gibi göz ve gönül oyalıyan boş bir masaldan başka birşey olmadığını düşünüyordu.

Birsen uyudu.

Berrin, kızının örtülerini sıkıştırdıktan sonra, ayaklarının ucuna basarak odadan çıktı. Cevat yatmamıştı. Başını ellerinin arasına almış, derin bir düşünce çukuruna gömülüp gitmişti. Berrin ne yapacaktı şimdi?

Cevat, kızına: «Bu fırtınada, bu soğuklarda nasıl ve nereye gidebilir?» demişti.

Demek ki kocasını düşündüren, Balkanın çamurundan, iliklere işliyen ayazlarından başka birşey değildi.

Halbuki Berrin; içinde yanan büyük aldatılış ateşinin hızıyla yollara düşmekten.. koca ormanları bir başına aşarak, bu hiyanet dolu yerleri bırakmaktan korkmuyordu..

Ne gecenin karanlığı, ne camları kamçılayan, ağaçları yere vuran rüzgâr.. ne de dağların başlarından kopup gelen kar fırtınası.. bir sarışın kadının tuzağına düşen kof beyinli, vefasız yürekli kocası kadar müthiş olamazlardı.

Soğuk insanı öldürebilir. Fırtına, en zorlu kuvvetleri çiğner, geçer. Karanlık, ruhun gizli örtüsünü kaldırarak binbir vehme yol açar.

Lâkin aldatan erkek; yuvasını bir ihtiras kadınının zevki ve dilekleri yolunda altüst eden koca.. bütün bunların üstünde bir kuvvetle, bir kalbsizlik ve savruklukla hepsinden daha fena şeyler yapmaz mı?

Cevadın Nesibeye olan düşkünlüğü, Balkanın korkunç kışından daha mı az tehlikeli? Berrin, başını soğuk camlara dayamış, alev alev yanan içinin ıstırabını bomboş geceye dökmeğe çalışıyor; ve hep gitmeği, buradan çıkıp kurtulmayı düşünüyor.

Cevat, karısının kafasına koyduğu birşeyi sonunda ne olursa olsun mutlak yapacağını bilir. Bu hisledir ki... onu alıkoymak, kararından vazgeçirmek için ne söyliyeceğini, nasıl hareket edeceğini bir türlü kestiremiyor.

Pencerenin önünde bir ince gül fidanı gibi hafif titreyişlerle duran, omuzları gizli gizli sarsılan bu güzel kadın.. on yıl dünyanın en büyük aşkı ile sevilen, beğenilen, gezdiği yerlerde, dolaştığı muhitlerde bir ideal kadın tipi olarak gösterilen nazlı, hisli, vakur, dürüst Berrin mi?!.

Cevadın içinde biribiri üstüne devrilen kuru dal parçalarının ateş alışı gibi bir yanma oldu. Ne yapıyordu o? Nereye doğru sürükleniyordu? Yüz ve vücut güzelliğinden başka hiç birşeyi olmıyan.. aşağı yukarı her önüne gelen erkeğin kadını olmaktan kendisini kurtaramıyan delişmen bir insan için.. bütün bekâr subayların rengini, kokusunu denedikleri zehirli bir çiçek için kıyılır mı idi bu kadına?

Öyle bir kadına ki.. ona saadetin en kusursuz, en tam şeklini tanıtmış.. yuvasına bahar, hayat ve hareket getirmiştir.

Yan odada halâ göğüs geçirmeleri duyulan Birsenle, beşiğinin içinde herşeyden uzak, dünyaya karşı lâkayt ve bin bir tehlikeye tamamen açık Tunga.

Karısı ve iki yavrusu..

Bunlar, gül gibi, yaz akşamlarının baygın kokusu gibi güzel, taze ve temiz olan bu sevgili şeyler yüzüstü bırakılırlar mı hiç?

Cevadın içinde günaha doğru kayan ruhunun sonsuz pişmanlığı uzanmış, derin bir elemle ağlamağa başlamıştı.

Titreye titreye ayağa kalktı. Berrin o kadar dalmıştı ki, kocasının kuvvetli kolları ile omuzlarının sarıldığını, başının hızlı hızlı atan bir yürek üstüne bastırıldığını pek güç farkedebildi.

— Bırak beni Cevat, artık herşey bitti. Bitti, bizim için herşey ölü bir geçmişten başka birşey değildir.

— Nasıl bırakabilirim seni Berrin; buna imkân var mı hiç?

Sen benim sadece karım değilsin. Sen, sen Berrin.. benim bir kelime ile söyleyeyim: Herşeyimsin. Sensiz hayatımın manası kalır mı hiç?

Berrin istemeye istemeye kocasının yüzüne baktı.

Cevat o kadar sararmış, o kadar gözyaşları ile bitip tükenmişti ki.. ona inanmaktan başka birşeyin elinden gelmiyeceğini acı acı düşündü:

— Cevat dine beni. Demin söylediğin gibi buralardan çıkıp gitmek için fırtına, çamur, kar, kış, tabiatın bu ürküten kuvvetlerinin hiçbiri engel değildir. Nihayet bu yolculuk beni öldürebilir. Ne çıkar bundan? Bundan ne çıkar?

Gururu ayak altına alınan bir kadın için, ölüm denen şeyin korkunçluğu kalmış mıdır? Ölüm, hayatı sevenler için korkuludur. Yaşamanın manasını kaybedenler, çok defa ona bir cankurtarıcı diye koşup sarılmazlar mı?

— Ölüm lâfını anma Berrin. O kadar gençsin, o kadar güzelsin ki.. bu söz dudaklarından çıkarken canlı bir matem şekline giriyor.

— Kelime oyunları ile uğraşmıyalım Cevat. Çok nazik bir andayız. On yıl başbaşa uzun bir yolculuk yaptık. Şimdi bir çıkmaza saplanıp şaşırmaktansa.. ayrılan yollarımızın hesabını yapalım. Son dakikada yine biribirimize yardım etmiş olarak ayrılalım.

— Ayrılıktan bahsetme Berrin, dünyada imkânı olmayan birşey bu..

— Yani, bu şartlar altında yine beraber yaşarız, yaşamak mümkündür diyorsun öyle mi?

Cevat karşılık veremedi.

Berrinin içi titriyor; onun dudaklarından inandıran, sevindiren, şaşıran yolların düzenini kurtaran bir söz çıksın diye bekliyordu.

Genç adam başını kaldırdı. Gözlerinin içi yaş dolu idi.

— Berrin acı bana, öyle bir buhran içindeyim ki.. ölüm azabı, çektiklerimin yanında belki hiçtir. Beni anla. Sen beni anlarsın. Bana acırsın. Çünkü beni dünyada seven, içten seven, beni ben olduğum için bağrına basan tek insan sensin.

— Öyleyse samimî ol dostum. İçinden gelen herşeyi söyle. Bana açıl. Dostluğuma da, sevgime olduğu gibi inanmanı isterim.

— Berrin, kötü bir gönül buhranı içindeyim. Ne yaptığımın, ne yapacağımın farkında değilim. Tuttuğum yolun sakatlığını, sonunun bir uçuruma varacağını biliyorum. Ne çirkin bir tuzağa düştüğümün, ne iğrenç bir gönül ısıtmasına tutulduğumun farkındayım. Fakat geri çekilmek elimden gelmiyor. Bunu yapamıyorum. Yardım et bana Berrin!

Berrin, o kadar dalmıştı ki, kocasının kuvvetli kolları ile omuzlarının sarıldığını, başının hızlı hızlı atan bir yürek üstüne...

Berrin, yaşından umulmıyacak bir dayanık ve soğukkanlılıkla kocasının yüzüne baktı. Artık ağlamıyordu. Ruhu gibi gözlerindeki yaşlar da birden donmuştu. Çünkü günlerdenberi yudum yudum aldığı zehiri.. bu dakikada Cevat bardak dolusu içine boşaltmış, sinirlerini yoran şüphenin perdesini sıyırarak korkunç itirafını yapmıştı. Berrine düşen iş kocasını kurtarmaktı. Madem ki öyle istiyor, yalvarıyor, beni kurtar diyordu. Şu halde bu çetin gönül savaşında onu yüzüstü bırakmıyacak, elinden tutarak kurtuluş kıyısına çekmeğe çalışacaktı.

— Cevat, evlenişimizin şeklini uzun uzun anlatmağa lüzum yok. Biz biribirinin hayatına eski usullerle karışmış bir karı kocayız. Sen, kulaktan kulağa tanıdığın herhangi bir eşyayı ister gibi, beni ailemden istedin. Onlar da eski zamanın şuursuz, anormal evlenme kaidelerinden aldıkları kuvvetle beni sana verdiler.

Bu alım satım işinde hayatım mevzuu bahsolduğu halde, fikrimi sormak lüzumunu kimse hissetmedi. Hislerimin, düşünüş ve isteklerimin şekli akla bile gelmedi! Medenî kanunun icap ettirdiği şartlar altında evlenmeyen, asrın icap ettirdiği şekillerden faydalanarak anlaşmayan iki insan için, şimdi yapılacak tek şey vardır:

Mümkün olduğu kadar çabuk uyuşup ayrılmak..

Cevat yine irkildi. Fakat Berrin, sözünün kesilmesine fırsat vermiyerek tekrar konuşmağa başladı:

— Seninle evlenmeden önce gezip dolaşmış, konuşmuş, anlaşmış olsaydım biribirimize bağlanırken: «Sevgimiz esasıtr. Bu büyük kuvvetin sarsıntıya uğradığı gün dostça bağlanan ellerimiz, aynı dostluk ve dürüstlükle ayrılacaktır» deseydik, şimdi sen böyle bin bir azap içinde kıvranmıyacak; kırdığını, ziyan ettiğini düşündüğün hayatımın hesabını yapmıyacaktın. Ben de sevgiden hız alan bir yuvanın temeli çökerken, bugünkü şaşkınlığı duymıyacak.. çocuklarımı bağrıma basarak sarsılmamış bir gönül rahatlığı içinde çıkıp gidecektim.

(Arkası var)

MALATYA LİSESİNDE

Kültür: Türkiye Cumhuriyetinin ideal düşüncesini Doğuya kadar yaydığı varlık. Bugün doğuda her adım, garp tekniğini benimsemiş ve atılmıştır. Yakında "Van Üniversitesi„ bu adımın daha kuvvetli, daha sağlam, daha olgun atılmasına yarıyacak; ve onu perçinliyecektir. Bu mukaddemeyi yaptıktan sonra asıl mevzua geçelim.

Malatya lisesi:

Malatyanın ilkokulu fazla olması, Türk milletinin okumağa karşı seferberliği, orta okul gibi bir ihtiyaç doğurmuştur. Orta okul açılmış, muhitde sevgi ve hürmetle karşılanmıştır. Kültür alanında geri kalmak istemiyen Malatyalılar orta okuldan sonra " Lise „ istemişler, Vekâlet orta okul binasını liseye münasip görmüş, onu Malatyalılara bir cemile olmak üzere lise yapmıştır.

1932 yılında lise olan bu okula kıymetli edebiyatçılarımızdan Şair Vasfi Mahir Kocatürk direktör olmuş, etrafına kıymetli kültür elemanları verilmiştir. Eserleri arasında bulunan "Tunç sesleri„ isimli şiir mecmuasından "Türkümüz„ adlı alacağım üç kı'ta şiiri, onun sanatı hakkında bize bilgi verecektir :

«Bir ummanız, ucumuz görünmüyor dumandan,
Toprağı baştanbaşa kuşatıyor yolumuz.
Coşkun akışımızla görür bizi her bakan;
Dalgalar sayısınca açık alın, dinç omuz.

Başımızın çelengi Anayurt çiçikleri,
Kimimiz bilgi eri, kimimiz sanat eri;
Bir gün bakışlı adam bize dedi «İleri»
Asırlar yaşıyoruz, ürperişsiz, korkusuz.,

Üstümüzde süzülen ışık kanatlı şahin
Bilinmez hangi ufku seçecek durmak için.
O sonsuz ufuklara doğru giden güneşin
Arkasından akıyor, akıyor, akıyoruz.„

Kültür alanında kıymet alan Malatya lisesi az zamanda bir çok kıymetli, olgun talebe yetiştirmiş, vatana su... muştur. Muhtelit olan bu okulun günde... güne mevcudu artmaktadır. Bugün yü... küsur kız talebe ile birlikte mevcudu dokuz yüze çıkan bu lisenin, şimdiden iftihar etmesi elbette lâzımdır. Çünki

Düne kadar çocuklarını ilkokula vermekten kaçınan babalar.. ve âde... sokakta korkunç masallardaki gibi k... palı gezen kadınlar, bütün itimatların bu okula vermişler; kızlarının, çocukları nın yetişmekte olduğunu görmekle bahti yarlığa kavuşmuşlardır. Okula giderken şöyle bir vaziyete şahit oldum. B... muhavere yukardaki sözlerimi teyi... edecektir.

Güneşli bir havaydı. Malatya lises... Kültür ocağına doğru ilerliyordum. Yolun yanında duran gün görmüş bir ihtiyara yanaştım. Lisenin içinden genç sesler bize bir kuş cıvıltısı gibi aksediyor. İhtiyara soruyorum :

— Baba, burada ne yapıyorsun?

O, boynunu büküyor, sakallarını oğuşturarak :

— Hiç.. evlâdım.

Sonra bu sözüyle âdeta yalan söylemiş gibi, buruşuklar arasında kalan gözlerini kırpıştırarak, elini okulun istikametine kaldırıyor, ve:

— Evlât! dıyor, gençlerin seslerini dinliyorum. Onların burada toplanma...

Malatya lisesi öğretmenleri

Lise izcileri jimnastik öğretmenlerile

Yazan:

CAHİT ÜLUCENK

ları, okumaları hoşuma gidiyor. Onları görmekle az daha gençleşiyorum.

— Peki sen okumadın mı?

Bu sualime ilk peşin şaşıyor, sonra:

— Okul nerede vardı ki...

Durdu, biraz sonra ilâve etti:

— Okumak bir cevher, ona bizim çocuklarımızı kavuşturan h ü k ü m e t e nasıl borcumuzu ödeyeceğiz. İşte o açtı biz evlâtlarımızı gönderiyor, vazifemizi yapıyoruz. Eskiden okumaz, iyiyi kötüyü anlamazdık. İşte (Dersim) liler cahillikten isyan ettiler. Onların yiyecekleri mi yoktu? Aç mıydılar??. Hayır! hayır! herşeyleri vardı, rahattılar, toktular, fakat hükümetin kadrini bilmediler, bazı kör cahillerin sözlerine kandılar. Neden? Çünki cahildiler. Okumak, ah.. okumak, okuyanlara ne mutlu.

İşte ihtiyarın şu sözlerinden anlaşılan manâ vazıhtır.

***

Okula giriyorum. Ortalık bir çok kalabalık talebelerle dolu, voleybol oynıyan gençler ilk bakışta göze çarpıyor. Önüme çıkan bir talebeye soruyorum:

— İsminiz?

— Ahmet Önder.

— Okulunuzun kaç şubesi var?

İlkönce dikkatle bakıyor, ve:

— Siz galiba gazetecisiniz!..

— Evet.

— İsminiz, hangi gazetenin?!..

— Cahit Ulucenk, "Yarım Ay„.

— Fakat okul hakkında söz söylemeğe bende mezuniyet yok. Kusura bakmazsınız değil mi?..

— . . . . . .

İçimden: "iyi bir disiplin!„ diyorum. Gençler, uyanıyorlar, yarına yetişiyorlardı. Yanımda bulunan bir öğretmenden sınıf mevcudunu öğreniyorum. Burada orta kısımla beraber: Birinci: dört, ikinci: üç, üçüncü: iki şube. Lise birinci: iki, ikinci: bir, üçüncü: bir Edebiyat, bir de Fen olarak iki şube...

Öğretmen kadrosu, hakkında istediğim izahlara, şu bilgileri lütfediyorlar:

Vasfi Mahir Kocatürk: direktör, ayni zamanda Edebiyat öğretmeni. Orta kısım Türkçe öğretmeni: Bayan Melâhat. Yardirektör ayni zamanda Kimya öğretmeni: Rıza Özsoy. Fransızca öğretmeni: Bahri Ergün. Tarih öğretmeni: Hüsnü. Jeoloji öğretmeni: Şefik. Psikoloji öğretmeni: Şefik. Coğrafya öğretmeni: Bayan Zehra. Askerlik öğretmeni: yüzbaşı Günbay. Jimnâstik sevgisini çocuklara aşılıyan öğretmen Celâl.

***

İlerliyorum, önüme izci oymağı çıkıyor, soruyorum:

— İsminiz?

— İzci oymağı Mehmet.

— Peki, kaç izciniz var?

— Teşkilâtımız yenidir. 44 mevcudumuz vardır.

— İzci ne demektir?

— Vatan bekçisi.

Bu cevabı ağır, sert olarak veriyor. Teşekkür ederek ayrılıyorum. Malatya lisesi gördüğüm liseler arasında cidden ilerlemek yolundadır. Çok ciddî ve proğramlı çalışması sayesinde, kendisini Malatya civarına sevdirmiştir. Kıymetli Edebiyatçılar ve Fen adamları yetiştirmektedir.

Malatya, Cumhuriyet idaresinden önce Anavatanın en ziyade ihmal edilmiş, hor tutulmuş bir parçası idi. Tabiat kendisine her türlü zenginlikleri bahşettiği halde, Osmanlı İmparatorluğu bundan istifade etmeyi bilmemiş, hatta düşünmemiş bile!...

Halk bu yüzden son derece geri, kültürsüz, okulsuz kalmıştı. Yol yok, şimendifer yok, hayat yok, elhasıl hiç birşey yoktu. Bundan otuz kırk sene önceki Malatyayı tanıyanlar, oranın biçareliğini çok güzel takdir ederler...

Cumhuriyet, vatanın en hücra köşelerine, en ıssız yerlerine nurlarını, hamlelerini bol bol saçarken, Malatyayı en ileri safa almıştır. Burasını demiryollarla Adanaya, Ankaraya, Sıvasa, Diyarbakıra bağlamış.. memleketi elektrik nuruna kavuşturmuştur. Kurulmakta olan büyük dokuma fabrikası ile bu civarda büyük bir ekonomik kalkınma ve hayat uyanacaktır.

Lise kızları geçit resminde

Kız talebeden bir gurup

Malatyanın pek meşhur ve cidden enfes olan meyvaları şimdi yurdun her bir köşesine dağılmakta, bütün yurddaşlar da bunları seve seve yemektedirler.

Bütün bu ilerleme ve kalkınma arasında, kültür çalışmalarında da büyük adımlar atılmakta olduğunu, Malatya lisesinde geçirdiğim birkaç saat, bana en bariz bir surette isbat etmiştir.

YEŞİL IŞIKLAR

◆ KERİME NADİR ◆

Etrafı ağaçlıklı, genişçe bir yoldan ağır ağır ilerleyor. Dağın bu yamacından kasaba hiç görünmüyordu. Arkalarından vadinin yeşil kıvrımlarının kaybolduğu dağlar.. ve onların üzerinden grubeden güneş, bu münzeviler beldesinde tabiatin en nadir güzelliklerinden birini teşkil ediyordu.

Adımlarımı büsbütün yavaşlattım. Şurada, bir ağacın altına oturup bu güzel ilkbahar akşamının grubunu seyretmeğe karar verdim.

Uzaklardan, mandıralarına dönen sürülerin çıngırak sesleri geliyordu. Güneşin kızıllığı vadinin ortasından geçen dereye vurarak, uzaktan ona bir lâv manzarası vermişti.

Saatimi çıkarıp baktım. Tam altı buçuk... ben ne yapıyordum? Buralara grup seyretmek için mi gelmiştim?.. Hemen adımlarımı sıklaştırarak, bilmediğim bu yerlerde. kendisini yoklamağa geldiğim hasta arkadaşımın evini aramağa başladım.

Ben, senelerdenberi Avrupada bulunuyordum. İki gün evvel İstanbula gelmiştim. Birkaç hısım akrabayı ziyaret ettikten sonra, çok aziz arkadaşım olan Sahiri sordum. Ondan beş senedir hiç bir haber alamamıştım.

Arkadaşlarımdan biri, onun bir müddettenberi görünmediğini.. ihtimal bir memuriyet alarak dışarı gitmiş olduğunu söyledi. Bir diğerinden daha fazla malûmat alabildim. Ona Sahirin nerede oturduğunu sorduğum zaman, dudaklarını büktü:

— Vallâhi kardeşim, dedi. Sana yerini tarif edeyim. Fakat kendisi hasta!. Onu iki ay evvel görmüş, hiç halini beğenmemiştim. İstanbula bir iş için inmiş... öyle inzivaya çekilmiş, kendi kendine oturuyor... Kim bilir, niçin böyle yapıyor?.

Sahir, benim çocukluğumdanberi arkadaşımdı. Onu herkesten fazla severdim. Çok kibar, temiz ve çalışkan bir çocuktu. Edebiyata fazla merakı olduğu gibi, güzel resim de yapardı. Fikirlerimiz daima bir olduğu için o da beni sever, böyle mütekabil samimiyet ve sevgi bağları içinde hep beraber gezer, beraber çalışırdık.

Evinin tarifini güzelce alarak, hiç vakit kaybetmeden yola çıkmış ve sora soruştura bu yamaca vasıl olmuştum.

Biraz daha yürüdükten sonra karşıma ağaçlıklı büyük bir bahçe çıktı. Çam ağaçlarının arkasından beyaz bir köşk görünüyordu. Her halde arkadaşımın tarif ettiği yer burası olacaktı. Üzerine hanımelleri ve yaseminler sarılmış olan alçakça bir duvarı takip ederek bahçe kapısının önüne geldim. Çıngırağı ancak bir kere çekmiştim ki kapı açıldı; halinden bahçıvan olduğu anlaşılan yaşlıca bir adam karşıma çıktı. Ona, sual sormağa meydan vermeden:

— Sahir Beyin evi burası mı?. dedim.

— Evet, dedi. Burası.. fakat kendi rahatsızdır. Birşey söylemek istiyorsanız bana bildiriniz, kendisine söyleyeyim...

— Hayır, dedim. Birşey söylemek için değil, görüşmek için geldim..

İhtiyar adam biraz düşündü:

— Fakat o kimse ile görüşmek istemez..

— Ben onun arkadaşıyım. Bir kere haber veriniz...

İhtiyar çekildi. Kendi kendime düşünüyordum: Sahir ne tuhaf huylar peyda etmiş!.. Eskiden hiç böyle şeyler yapmazdı. İnzivaya çekilmek, dünya ile alâkasını kesmek, kimseyle görüşmemek... bunların şüphesiz bir sebebi vardı. Fakat buna sebep ne idi?

O sırada uzaktan ihtiyar bahçıvan göründü. Elile işaret ederek seslendi:

— Buyurunuz, Beyefendi...

Hemen yürüdüm. Bahçıvan önde, ben arkada, geniş tarhlar arasında kıvrıla kıvrıla köşke doğru uzanan muntazam yollardan ilerlemeğe başladık. Köşkün önüne geldiğimiz zaman ihtiyar, aralık duran kapıyı itti ve bana dönerek:

— Buyurun, dedi. Şu merdivenden çıkın, sol tarafta en dibdeki oda...

Başka birşey ilâve etmeden çekildi, gitti.

Önce etrafıma bakındım. Kimseler yok, en ufak bir ses bile işidilmiyordu.

Kapıdan içeri girdiğim zaman kendimi geniş bir taşlıkta buldum. Orta yerde büyük bir masa duruyordu. Tavanda bir kanarya kafesi, duvarlarda bir kaç tablô... sonra çiçek, çiçek... kendimi bir çiçek bahçesinde sanmıştım. Ağır ağır yürüyerek tereddütle merdivenleri çıktım Burası sofadan ziyade mükellef bir salondu. Pencereden günün son şuaları süzülüyor, eşya üzerinde silik bir ziya beliriyordu.

Bir yere çarpmamak için dikkatle ilerliyerek, bahçıvanın tarif ettiği odanın kapısına geldim. Usulca kapıyı vurdum. Hafif bir ses cevap verdi:

— Giriniz!..

Kapıyı açtım; Sahir, pencerenin önünde, genişçe bir şezlonga yaslanmış, dizlerinde bir battaniye ile oturuyor ve kitap okuyordu. Beni görünce elindeki kitabı attı.

— Ay!.. Sen mi idin Vecdi?. Nereden çıktın böyle?..

Diye haykırarak doğruldu. Ben hemen ona doğru koştum; biribirimize sarıldık.

Ziyaretime o kadar memnun olmuştu, çocuk gibi seviniyor:

— Aman ne iyi ettin Vecdi.. seni öyle göreceğim gelmişti ki, kaç senedir nerelerdesin?

Diyordu, sonra gülerek ilâve etti:

— Vakıa benim kimseleri gördüğüm yok ya!..

Gösterdiği geniş bir koltuğa oturmuştum:

— Hastalığın nedir Sahir? dedim. İşittiğim zaman çok canım sıkıldı. Hem niçin böyle inzivaya çekildin, kimselerle görüşmüyorsun?.

Gözlerinden acı bir bulut geçti. Gülmeğe çalışarak:

— Hiç, dedi. Emin ol hiçbir sebep yok... böyle arzu ediyorum, böyle yaşıyorum... Hastalığıma gelince, dört sene evvel zatülcenp olmuştum, sonra düzelemedim.

Bana böyle kestirme cevap verişinden fazla sual sormamı arzu etmediğini anladım. Ve lâfı değiştirerek:

— Sizin bahçıvan az kalsın beni kapıdan çeviriyordu, dedim. Galiba misafir ağırlamaktan hiç hoşlanmıyor...

Arkadaşım gülüyordu:

— Adamcağızın kabahatı yok; ben, her geleni içeri almaktan mennediyorum; ses istemiyorum; her şeyden sıkılıyorum...

O bunları söylerken yüzüne bakıyordum. Yanakları solmuş, dudakları sararmış, gözlerinin etrafı çürümüş ve şakak kemikleri fırlamıştı; o eski Sahirin bir iskeleti kalmıştı. Bu nekadar bozulmak?. Onun bu haline yüreğim sızlayor, ve zavallıyı bu şekle sokan sebebi öğrenmeyi o kadar arzu ediyordum ki!.

— Anlat, niçin susuyorsun Vecdi?. Beş senedenberi biribirimizi görmüyoruz. Elbet sende bir çok havadisler vardır. Söyle bakalım Avrupa hoşuna gitti mi?..

Beş senedir geçen hayatımda hiçbir fevkalâdelik yoktu. Ona ne anlatacaktım?.

— Vallâhi Sahir, dedim. Ben Avrupaya tahsile gittim. Orada beş sene okudum ve döndüm. Bu müddet zarfında hiç sana anlatılacak bir fevkalâdelik olmadı. Sen bana anlat, neye insanlardan ayrıldın? Niçin bu tenha ve ıssız yerlerde oturmaktan hoşlanıyorsun?.

Ona istemiyerek yine bu suali sormuştum. Oturduğu yerden doğruldu. Ben, merakla vereceği cevabı bekliyordum.

— Vecdi, dedi. Ortalık epey karardı. Şu masanın üzerinde duran lâmbayı yakıver...

Verdiği bu aykırı cevap üzerine artık bu suali tekrar etmedim. Lâmbayı yaktım Yemek vaktine kadar öteden ber den, eski şeylerden konuştuk. Saat sekize gelmişti. Sahir dizlerindeki battaniyeyi kaldırarak kalkmağa hazırlanıyordu.

— Nereye? dedim. Sakın benim için bir şey yapmağa kalkma!. Ben yabancı değilim...

O ayağa kalkarken:

— Hayır, dedi. Merak etme, ben hiç bir şey yapacak değilim. Ömer ağaya yemeği hazırlamasını söyliyeceğim...

Ve ağır ağır kapıdan çıkıp gitti. Odada yalnız kalınca etraf ma göz gezdirdim. Burası çok sade döşenmiş bir yatak odası idi. Yerde ufak bir kilim, köşede bir karyola, karyolanın yanında küçük bir komodin, öbür tarafta bir yazıhane, bir koltuk ve şezlong, ortada bir yuvarlak masa... sonra, karyolanın karşısında, eski zaman evlerinde olduğu gibi, duvarın içine yapılmış bir ocak... Her şeyde göze çarpan bir intizam var. Bütün bu eşya hep yakışığına göre yerleştirilmiş...

Çok geçmeden Sahir içeriye girdi:

— Haydi, Vecdi, gel bir iki lokma birşey yiyelim... senin de karnın acıkmıştır. Uzun yoldan geldin...

Onu takip ettim; salonu geçtik. Arkadaşım nihayetteki kapılardan birini açtı. Güzel bir yemek odasına girdik. Tavandaki renkli bir fanustan dökülen ziya altında, itina ile hazırlanmış sofraya oturdum. O da karşıma geçti.

Duvarlarda bir çok meyva resimleri güzel manzaralar vardı:

— Bunlar zannedersem senin eserlerin Sahir, dedim. Güldü:

— Evet, dedi. Bir zamanlar da resme heves etmiştim. Fakat artık hiçbir şeyle meşgul olmıyorum...

Konuşa konuşa yemek yiyorduk.

— Yanında bu bahçıvandan başka adam yok mu? diye sordum.

— Var, dedi. Karısı var, yemeği o yapıyor... Allah razı olsun, her işime bakıyorlar, hem de çok iyi insanlar...

Dikkat ediyordum; o pek az yiyor ve sade bana ikram ediyordu.

— Sen hiç yemiyorsun Sahir, dedim. Böyle olur mu ya?

— Her zamanki iştihasızlık kardeşim, dedi. Hasta bir insan bundan fazla yiyebilir mi?..

— Niçin? dedim, maşallah hiçbir şeyin yok!.. Kendi kendine hastayım diye kuruntu ediyorsun...

Cebrî bir gülümseme ile başını salladı:

— Bu bir teselli Vecdi...

Ve derin bir göğüs geçirerek başını çevirdi. Onun bu hareketi beni çok müteessir etmişti. O anda, karşımdaki ölüme mahkûm hastanın bir parça daha eridiğini hissettim.

O artık lokmasını bırakıp geri çekilmişti. Benim de çekildiğimi görünce:

— Vecdi, Allâh aşkına sen bana bakma, dedi. Ben zaten her zaman az yiyorum; hatta bugün senin hatırın için fazla bile yedim.

Üzülmesin diye birkaç lokma daha aldım. Yemekten sonra kahvelerimizi içinceye kadar oturduk. Hep eski günleri konuştuk. Ben, yorgun olduğum için uykum erken gelmişti. O bunu anlıyarak:

— Galiba uykun geldi, dedi. Yatmak istersen yatağın içeride hazır...

Ben bu teklifi canıma minnet bilmiştim.

— Vallâhi öyle, dedim. Galiba çok yorulmuşum... O, bana odamı gösterdi ve "Allah rahatlık versin!„ diyerek çekilip gitti.

***

Sabahleyin bahçede, çamın altında çaylarımızı içiyorduk. O, akşamki gibi iştihasızdı. Bana geceyi nasıl geçirdiğimi sordu.

— Çok rahat uyudum, dedim.

Kahvaltıdan sonra bahçeyi gezdik.

— Benim burada en büyük meşgalem bahçe! diyordu. Bazı ondan da sıkılıyorum ya! Ne kadar huysuz bir insan oldum...

Bir parça kendinden şikâyet etti. Güneş dikilmeğe başlayınca içeri girdik.

Öğle yemeğini akşamkinden biraz daha iştihalı yedi. Ben artık gitmeğe hazırlanıyordum.

— Gidiyorsun ha! Vecdi, diyordu; ne fena!. Bari sık sık gel ne olur?.. Bana akşamdan beri bir parça teselli olmuştun...

— Arkası var —

YARIM

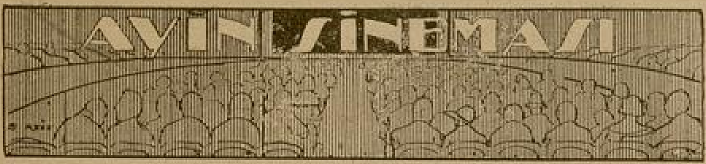

Magde Evans ve Ramon Novarro

Yazan :
Tevfik Pars
Pire Mehmetoğlu

Rodolf Valantino, Ramon Novarro, Rober Taylor

1926 senesinde meşhur sinema yıldızı Rodolf Valantinonun âni ölümü, bütün dünyayı hayret ve teessür içinde bırakmıştı. Pariste, Londrada, Nevyorkta bir çok kadın perestişkârlarının teker teker intihar etmelerine sebebiyet vermişti.

Hattâ bir gün, tanıdıklarımdan birisile Göztepeye gitmek üzere, Altıyolağzından bir arabaya biniyorduk. Nereden aklıma geldi bilmiyorum, köşe başında duran, gazeteciden bir Cinemond alıp, yanımdaki arkadaşıma uzattım.

Arabanın bozuk kaldırımlardaki sarsıntıları arasında o, mütemadiyen sahifeleri karıştırarak gözüne kestirdiği yerlerden okumağa çalışıyordu.

Tam Kızıltoprağın ilersindeki depoyu geçtiğimiz bir sırada :

— Eyvah ! diye haykırdı. Rodolf Valantino ölmüş.

Yüzü sapsarı olmuş, gözleri anlatılamıyacak bir hal almıştı. Onu, hiç bu halde görmemiştim. Evet, dünyanın en güzel, en sportmen, en sağlam bir erkeğinin, âni ölümüne, briyantinli saçlarla mezara gömülüşüne acımamak, müteessir olmamak elde değildi.

Barbara Stanwych ve Rober Taylor

Fakat yanımdaki arkadaşımın Sörlerden yeni mezun olmuş münevver bir genç olduğunu bilmemiş olsaydım, onun, elinden gazeteyi bırakarak, Göztepeye gelinceye kadar hüngür hüngür ağlayarak üstünü başını paralamasını saflığına ve nihayet cahilliğine verecektim.

Hem onu nezaket icabı teselli ediyor, hem de bu hareketini çirkin görüyor, daha doğrusu bir züppelik telâkki ederek içimden gülüyor, alay ediyordum.

Fakat iki gün sonra, İstanbula gelen Avrupa matbuatında, Rodolfun ölümü münasebetile yazılan yazılar arasında intihar etmiş birçok genç kızların resimlerini görüp, sarih adreslerini okuyunca; o zaman Kızıltopraktan Göztepeye gelinceye kadar arabanın içinde ağlayan, kendini harab eden, bütün tesellilerime rağmen susturamadığım genç kızın hıçkırıklarının safiyetine; gözyaşlarının samimiyetine inanmış, hattâ onu biraz daha fazla sevmiş, daha takdir etmiştim.

İşte Rodolf Valantinonun ölümü münasebetile efkârı umumiyede husule gelen derin teessürü nazarı itibara alan birçok filim kumpanyaları mümessilleri, maruf rejisörler, Valantinoya benzeyen delikanlıların müteaddit pozlarda resimlerini aldırtarak bunları tetkik etmeğe başladılar.

İçlerinde biraz müşabehet buldukları, odunculukla geçinen bir İspanyol delikanlısı ile, Türkiyede bulunan Sanayi mektebinden Rüştü, ve Harbiye 1931 mezunlarından Vahit derhal angaje edildi.

Vahide, asker olduğu için hükûmet müsaade etmemiş, Rüştü de Pariste çevirdiği ilk filimlerinde hiç muvaffak olamamış, fakat İspanyol oduncusu, yeni Rodolf unvanile meşhur oluverince, çevirdiği filimler için milyonlarca lira kazanmıştı.

Halk, bu yeni Rodolfu görmek için sinema kapılarında sıra bekliyor, bu yüzden İspanyol oduncusu milyon, onu angaje ve lanse eden filim kumpanyaları da milyar kazanıyordu.

***

Aradan birkaç sene geçmişti...

Bir gün, Rodolf Valantinoya İspanyol gencinden daha çok benziyen, hattâ Rodolfla ayırt edilemiyecek kadar müşabehet görülen bir genç, ahbaplarının ısrarı üzerine birçok resimler çıkararak filim kumpanyalarına müracaat etti.

Kumpanyalar, derhal cevap verdiler:

«Resimleriniz tetkik edildi. Hakikaten şayanı hayret derecede bir benzeyiş bulduk. Okadar ki, yüzünüzdeki en belirsiz hatlar bile hemen hemen Rodolfun yüzündeki hatların aynidır.

Fakat ne yazık ki, sizi Rodolf'un ölümü sıralarında bulmalı idik.

Şimdi halk, onu unutmuş, tamamiyle Ramon Novarro'nun tesiri altındadır.

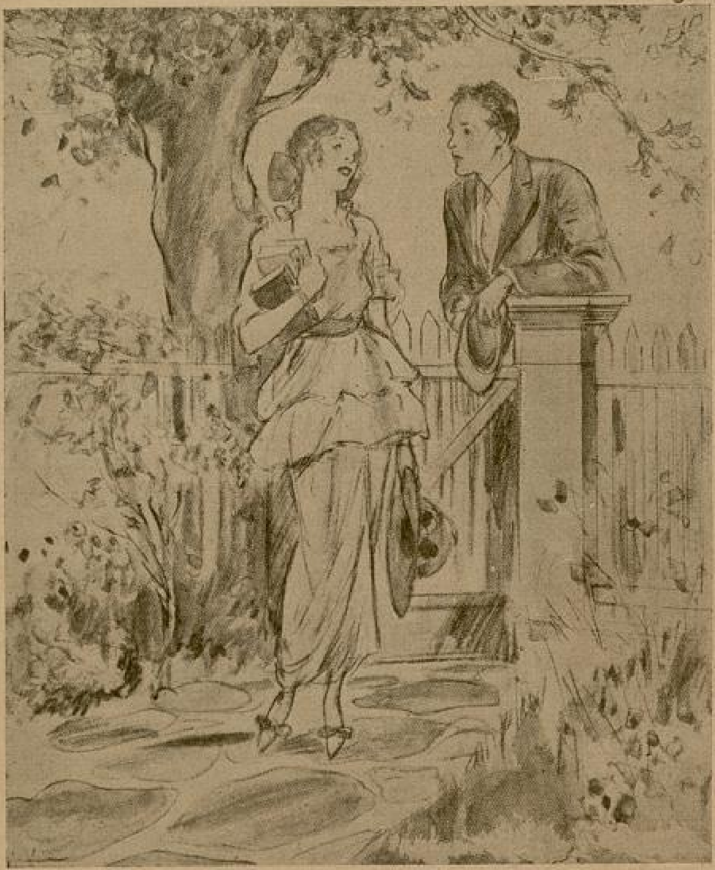

SÖYLEYEN KALBIMDIR: 9

Canın sıkılıyordu:
— Ne bitmez gündür bu?! dedin.

Bırak seni arayan, yolunda batan güneş, ışıkları ile ayaklarına yüz sürsün..

Bırak kanılmayan sevginin sarhoş gönlü.. zevkin solmayan aydınlığı içinde yıkasın.

Düşücemi dolduran geceler, kara bir toprak gibi onların da yüzlerine serpilecektir.

Ne olur çekilme?..

Ben, bir daha dönmiyecek olan bu dakikaların değerini biliyorum.

Sen, kalbim gibi onları da çekiyorsun. Feleği yolundan koyan bahtiyarlara gıbta edenler çoktur. O felek ki, bunaldığım gecelerde benden daha zavallıdır.

Kimseyi kıskanmıyorum. Ne sevgimin, ne sevgilimin, ne de ıstırabın bir eşi vardır.

— Ne düşünüyorsun?

Ayaklarının ucunda sıtmalı bir dudak gibi titreyen papatyeye bakarak:

— Bu gün hiç bitmese, dedim. Uzun gecelerden sonra toprağın üzerinde bir papatye bile olmak rüyası yok..

— Ne söylüyorsun?.

— Hiç.

— Hiç bir sözünü anlamadım. Anlarım da, anlamadım derim. Fakat bunu.... niçin gözünde nem var?

— Senin kirpiklerindeki damlalardan ayrı düşmemek için.

Arzın mevsimleri birer sevgidir:

Baharı adar, yazı yakar, güzü düşündürür, kışı hırpalar. Sen ki bu dört mevsimi bir demde bana yaşatıyors un! Ben ki, senden yalnız adadığını veren baharı istiyorum.

Hayır, hayır, hepsini yaşat... Yalnız sen ol da.. ya hep, ya hiç.

Filim kumpanyaları için Ramon Novarro'ya benziyen delikanlılar aranmakta, angaje edilmektedir - 1933».

***

Şayet Ramon Novarro, 1933 de ölmüş ve ona benziyen gençler, filim kumpanyalarına 1937 de müracaat etmiş olsalardı, herhalde alacakları cevap:

«Artık halk, Ramon Novarroyu unutmuş, tamamiyle Rober Taylor'un tesiri altındadır» olacaktı.

●

31 yaşında gözlerini hayata kapayan zavallı Rodolf G. Valentino'nun Holivuttaki mezarı

Anadolu içerlerinde San'at ve bir Röportaj:

SUZAN OKUR

Heyetini Yirmi Sene Yaşatan Bir Operet Direktörü ile Mülâkat

İHSAN OKUR

Yazan: Vedat Ürfi Bengü

Dünyanın en medenî Devletlerinin topraklarına bir göz gezdiriniz. En fazla ehemmiyet verilen bir işin de "Sahne kültürü,, olduğunu görürsünüz. Bu çok mühim ve çok lüzumlu kültür şubesi, bizde bugüne kadar maalesef istihkar edilen bir maskaralıktan başka birşey telâkki edilmemiş, sahnenin istihkar edilmesi ona intisap etmek isteyen takdirkârlara çok defa, ona yaklaşmak cesaretini bile verememiştir.

Cumhuriyet teessüs ettikten sonra Atatürkün herşeyi iyi görür ve her lüzumlu işi takdir eden rejimi, kültürcülüğün en mühim şubelerinden birisi olan tiyatroyu da elbet ihmal edemezdi. Tiyatroya da mevkii verildi, musikinin sadece bir eğlence vasıtası olmadığı da anlaşıldı.

Ne yazık ki dünkü istihkar dolu nazarlar yüzünden sahne de, musiki de, istenildiğ kadar eleman kazanamamıştı. San'at sahasında bir anarşi vardı,San'atla alâkası olmıyan birtakım menfaatperestler, sırf para kazanmak hevesile sahneyi bir kepazelik şeklinde halka tanıtmakta idiler. San'atın mânasını kavramadan san'atkâr süsünü takınanlar, hakikî bir san'atın doğmak üzere bulunduğu bir günde, elbet birer leke idi. Feyizler saçan Cumhuriyet, bir yandan san'atkâr yetiştirmeğe çalışırken, bir yandan da hakikî san'atın ne demek olduğunu anlatmak için ne mümkünse yaptı. Fakat ortada san'atı başka türlü anlamış bir kütle vardı ki bu, hakikî tiyatroyu ancak zamanla kavrayacaktı. Bunun içindir ki ben, bin müşkülât ve türlü türlü anarşi içinde bulunan bir san'at âleminde, o günler hakikî bir san'atkâr olarak çalışan ve hakikî, ciddî bir teşekkülü yaşatmağa çalışan insanları büyük bir saygı ile anarım. Bunlar, Cumhuriyetin feyizli ışığı ufukları aydınlatmağa başlarken, eski zamanlardanberi göbekçiliğin ve kantoculuğun en galiz şekillerini san'at diye kabul etmeğe alışmış ve bu sebeble sahneyi bir kepazelik sanmış, henüz kültürsüz bir seyirci kafilesi önünde ciddî temsillerle, ciddî çalışmalarla büyük işler görmüşlerdir.

Bizde bir tiyatro teşekkülü yaşatmak en güç iş idi. Henüz öyledir de. Hele tiyatroya, lâyik olduğu mevkiin hükûmetce verildiği son birkaç seneye kadar, ciddî heyetlerin, kepazece çalışan yalancı san'atkârlar teşekkülleri yanında tutunması, başlıbaşına bir mesele idi. Vesaitsizlik, elemansızlık, seyircisizlik, hele geçimsizlik bu gibi heyetleri doğduğunun arefesinde öldüren âmillerdi. Ancak pek mahdut teşekküller, bir iki seneyi aşmamak şartıyla, yaşayabilmiş; zaman zaman Darülbedayi gibi yarı resmî heyetler bile bocalamıştır.

Uzun zaman yaşıyabilen ciddî teşekküllere hiç mi raslanılmamıştır?... Bu iddia edilemez. İstanbul Şehir tiyatrosunu bahse almıyorum. Arkasında yüklüce tahsisat, istinat mevkiinde de koskoca bir İstanbul belediyesi vardır. Ben şahsî teşebbüsle, ölmez bir azimle bir sanat varlığı yaşatan bir sanat adamından, belki de bu sahada biriciğinden bahsedeceğim; ve bu mütevazi şahşiyeti «Yarım Ay» okuyucularına tanıtmağa çalışacağım.

20 yıldır Anadolu sehnelerinde Türk sanatını alkışlatan ve kocası İhsanın yanında çalışan değerli primadonna
SUZAN OKUR

Onu, Anadolu çok iyi tanır. Çünkü gezmediği şehir kalmamıştır.

Onu, sanat dostları çok sever. Çünkü en büyük şehirlerden en umulmadık yerlere varıncıya kadar o, ciddî bir sahnenin zevkini ve manasını tanıtmış ve tattırmıştır.

Onu, sanatkârlar çok iyi bilirler. Çünkü en büyüğünden en küçüğüne varıncıya kadar, hattâ bugün İstanbulda mümtaz mevki sahibi olan birçokları da dahil olmak şartıyle, her artist mutlaka onun yanında çalışmıştır.

Ve.... Onu, temaşa tarihi hürmetle anmak mecburiyetindedir. Çünkü hiçbir sahne teşekkülü, onun 35 kişiden aşağı olmıyan heyeti gibi, yirmi sene, evet, üç değil, beş değil, yirmi sene, bir gece durmaksızın, bir defa dağılmaksızın, yaşıyabilmiştir.

Bu direktörün adı İhsandır. Dün "Hafız İhsan„ adıyle anılan zat "İstanbul opereti„nin idamesini sağlıyan bugünkü "İhsan Okur„dur. Onun ismini tanımadığını iddia eden, veya tecahül gösteren bir artiste hayret ederim ve inanmam.

Birkaç yıl önce son defa gördüğüm "İhsan Okur„ a bu defa da Elâzıkda rasladım. Yanında yine 30 - 35 kişilik bir heyet, ciddî temsiller veriyordu. İstanbul sahnelerinin çok tanınmış birçok sanatkârı da yine sanat ailesi arasındaydı. İhsanı neden İstanbulda lâyik olduğu bir takdirle tanımazlar, diye düşündüm. Kabahat, tevazuundadır ve Anadoluda, herhalde İstanbulda temsil vermekten halk için çok fazla faydalı

.... Köylülerle san'atın ve hakikî sahnenin mânasını anlatmak için hasbihaller yapan İHSAN OKUR

olan mütemadi seyahatleri onu, İstanbul gazetelerinde sık sık mevzuubahs edememiştir. Bir azim ve bir fedakârlık karşısında bu kadar kayıtsız kaldığımızı hatırlıyarak, kendi kendimden utandım.

— Ne âlemdesiniz, hocam?...

Dediğim zaman gülümsedi :

— Âlemimiz malûm!.. Didişiyoruz!.. Uğraşıyoruz!... bocalıyoruz. Fakat, ne yapıp yapıp yaşıyoruz yine!...

— Bu sözlerde bir şikâyet sezer gibi oluyorum, hocam?...

Başını salladı, dudaklarını büktü, yeniden hafif, fakat acı bir gülümseme ile :

— Şikâyet mi?... diye ilâve etti... Şikâyet etmemeği şiâr edindik. Yoksa çok söyler, ama nasıl söylenirdik!... Düşününüz ki yirmi seneye yakın bir zamandanberi, hem de en güç, en nankör bir iş içinde yıpranıyorum. Bugünü mevzuu bahs etmiyorum. San'at, mevkiine ulaşmak üzeredir. Fakat ben, bu sahaya, san'at kepazelik telâkki edilen, san'atkâra yan bakılan, sahneye hürmetsizlik bir vazife sanılan zavallı bir devirde atıldım. Bugün hâlâ yaşıyan heyetimi, Cumhuriyet demiryollarının neş'e ve saadet serptiği günlerde değil, bir memleketten öbürüne kağnı arabalarıyla bile güçlükle gidilebilen, vesaitten mahrum, meşakkatler içinde kıvranılan günler tesis ettim. Yol olmıyan yerlere gitmek için, san'atın ne olduğunu bilmeyenlere anlatabilmek için, hayatımı, yanımdakilerinkile beraber tehlikeye koyduğum günler çok oldu. Bütün bunlara rağmen şikâyet etmezdik yine!... Bir gaye vardı: San'at tanıtmak ve sahne yaşatmak!... Bu gayeye ulaşmanın verdiği zevk içinde hertürlü mihneti unuturduk!..

(İhsan Okur) un bu sözlerini bir tahlil ettim de!.... Sanki bin bir mihneti gözler önünde canlandıran bir film seyreder gibi oldum.

— Hayatınız hakkında birşey okumadım, üstat!.. Biraz izahat lütfeder misiniz?...

— Hayatım mı?... dedi... Nesini yazacaksınız!... Husuŝî hayatım, sahneye atılmazdan evel çok basitti. Bilir misiniz ki ben müezzindim. Evet, bildiğiniz müezzinlerden!... Küçüklüğümdenberi san'ata tapar, san'atın takdir edilmeğe başlanacağı günü sabırsızlıkla beklerdim. Sevgime hürmet ettim ve bir sahne kurdum. O gün, bugün bu işin içindeyim işte!...

— Sahnedeki bazı hatıralarınız?..

— O kadar çok ki!.. Hangi birisini sayayım!.. İstenilen elemanların henuz çok az bulunduğu zamanlarda yanımda hertürlü san'atkâr çalıştırdım. Namusuna ve mesleğine hürmetkâr her arkadaşa, heyetimde yer verdim; ve öyle sanırım ki bunların hiç birisi yanımda sefalet çektiğini söyliyecek kadar nankör değildir. Hepsinin de bende türlü türlü hatıraları vardır. Eğer şahsî hatıralarımı soruyorsanız, ve bundan maksat zevk duyduğum günler ise.... Başka!.. San'at hayatımın en zevkli zamanı, Türk san'atını istihkar etmeğe yeltenen ecnebî memleketlere gidip heyetimi Türk san'atı namına alkışlatmak olmuştur. Bir de çok zevkli saatlerim hangisidir, bilir misiniz?.... Heyetimin hiç bir zaman altmış liradan aşağı düşmeyen yevmiyelerini dağıttıktan sonra onların neşeli sohbetlerini uzaktan dinlemek!..

— Altmış lira mı dediniz?...

— Zaman oldu, heyetimin artist yevmiyesi yüz yirmiyi de buldu. Çok eski bir temaşa muharriri sıfatile bunu çok iyi takdir edersiniz ve iyi sanat'kârın şahsen ne yevmiye aldığını bilirsiniz elbet!...

— Peki ama.... Bu yevmiyeyi çıkartabilmek için...

— Çok hasılat yapmak lâzım demek istiyorsunuz?. değil mi? doğru! Yüz yirmi lira çıkartabilmek için iki yüz liradan fazla hasılat her akşam olmalı!... Anadoluda ise bu imkânsızdır. Gün olur, dört yüz de, sekiz yüzde yaparsınız...' Gün olur.

Birdenbire sustu.

— Evet!.. dedim.. gün olur....

İstanbul Opereti san'atkârlarından bir grup bir temsilden sonra " Bayanlar arasında oturan muharrir Bay Vedat Ürfidir »

— Hiç söyletmeyin, daha iyi, canım!

— Ya ısrar edersem?..

— Peki.... Gün olur... Yirmi liraya da düşersiniz bazı yerlerde!...

— O zaman ne yaparsınız?..

— Eklersiniz!... Hasılat olan gecelerin parasından!...

— Bu şekilde de....

— Servet yapılamaz, elde para kalmaz elbet!..

Sigarasını tellendirdikten sonra ilâve etti :

Arkası 24üncü sayfada

AŞK ÇİLESİ

Sevda, küçük yazı masasının önüne oturmuş, mavi kaplı hatıra defterinin yapraklarını çeviriyordu. Arada sırada defterini bir roman okur gibi gözden geçirmek, onun en büyük zevklerinden biriydi. Arkadaşı Süheylâ ile tanıştığı güne ait yazılara geldiği zaman, durdu. Ve o kısmı yavaş yavaş okumıya başladı :

14 Haziran

"Süheylâyı Pazar günü Moda koyunda, mavi renkli bir sandalda tanıdım. Tek başınaydı, sırtında lâcivert küçük bir mayo vardı. Yosunlanmış durgun suların rengine benziyen iri gözleri, şekil itibarile çöl kızlarının uçları şakaklara doğru uzanmış badem gözlerini andırıyordu. Büyükçe ağzı, biraz çıkık elmacık kemikleri ve omuzlarına kadar düşen kumral saçlarile çehresi eşine sık tesadüf edilmiyen neviden bir çehreydi.

Sandalda kürekleri bırakmış, dirseklerini dizine, ellerini de çenesine dayamış, arkasını güneşe vermişti. Renginin yanıklığını kâfi görüyordu galiba. Koyu dolduran renk renk sandalların ve insanların arasında, tek başına mavi sandalının içinde onu, sihirli kayığına binip de kaçmış bir peri masalı prensesi gibi gördüm. Okadar güzel ve okadar garip bakışlı bir kızdı. Arkadaşımı kolumla dürterek :

— Muallâ, şu lâcivert mayolu kızı tanıyor musın ? dedim.

Muallâ gösterdiğim istikamete bakınca :

— A !.. ne iyi ettin de gösterdin, sınıf arkadaşlarımdan Süheylâ.. -dedi-

O da Muallâyı görmüş olacaktı ki, elile bir işaret yaptı ve küçük sandalını vücudundan umulmıyacak bir kuvvetle bize doğru çekmiye başladı. Kimbilir ne gibi bir tesirle, bir masal kahramanı gibi, esrarlı gördüğüm bu kızla tanışmak, dost olmak istiyordum. Muallâya :

Bazı günler bahçedeki hamağa uzanarak gözlerini kapıyor ve..

— Beni prezante etmeyi unutma! dedim.

Bu esnada küçük kayık yanımıza gelmişti. Süheylâ gözlerine çok yaraştırdığım kalınca bir sesle :

— Seni gördüğüme çok sevindim Muallâ, -dedi- mektepten çıktığımızdanberi biribirimizi göremedik.

Muallâ şakacı bir kızdı:

— Denizden çıktığın yok ki, iki gözüm.. -diye cevap verdi- bütün ömrün su içinde geçiyor. Yoksa yarısı balık yarısı insan bir deniz perisine mi âşık oldun bilmem...

Süheylâ, beyaz dişlerini tamamile meydana çıkaran bir kahkaha ile güldü. Gülmediği zamanlar çok esrarlı görünen çehresi, gülünce beş yaşında bir çocuk yüzünün pervasız ve masum ifadesini alıyordu. Muallâ beni göstererek:

— Süheylâ -dedi- arkadaşım Sevda seni görür görmez âşık oldu. Beni tanıştır diye sıkıştırıp duruyor. Süheylâ.. Sevda...

Fazla spordan katılaşmış küçücük bir el, elimi kuvvetle sıktı. Sandaldan sandala biribirimize ellerimizi uzattığımız günden sonra, Süheylâ ile ben, belki de dünyanın en samimî iki arkadaşı olduk. Fakat bütün samimiyetimize rağmen,...„

Sevda, kendi eserini zevkle okuyan bir muharrir gibi, hatıra defterine dalmıştı. Birden, sokak kapısının kapandığını ve adım seslerinin odasına yaklaştığını işitince, defterini kapadı ve çekmecesine sakladı. Oda kapısı vurulmadan açıldı. Beyaz elbiseli bir genç kız rüzgâr gibi içeri girdi. Mavi defterin esrarlı Süheylâsıydı bu.

— Bu gün ne kadar geç kaldın Sevda ?. -dedi- Daha giyinmemişsin bile. Haydi çabuk ol, dokuzdan sonraya kaldık mı Ömer ağanın sandalını kaptırırız..

Sevda hemen giyindi ve merdivenleri dörder dörder atlıyarak sokağa fırladılar.

Koyda bu sabah, çok kalabalık yoktu. Süheylâ, gözlerini kırpıştırarak, gümüşten bir yağmur gibi denize düşen güneşin ışıklarına baktı. Sonra keten elbisesinin düğmelerini çözerek :

— Tam yüzülecek gün! -dedi- ve bir olimpiyat şampiyonunu kıskandıracak, mevzun bir hareketle vücudunu gerdi. Kumral saçlarını uçurarak mavi suların içine atladı.

Sevda kayıkta kalmıştı. Bütün sporları seven bir kız olmasına rağmen, pek beyendiği penbe beyaz rengini bozmamak için, akşamları yüzmeği tercih ediyordu.

Kırmızı çiçekli şemsiyesini açtı, cebinden romanını çıkardı ve okumıya daldı.

Süheylâ, mayosunu güneşin altında tamamile kuruttuğu zaman, saat on ikiye gelmişti. Sevda :

— Artık dönsek fena olmaz.. -dedi- ve döndüler.

Evleri biribirine uzak değildi. Sevda kapısını çalarken :

— Haydi bize gel, yemeği beraber yiyelim. -dedi- ve arkadaşının itiraz etmesine meydan kalmadan kapı açıldı.

Açık pencerelerinden, hafif bir yasemin kokusu gelen yemek odasına girdikleri zaman genç kız hizmetçiye :

— Fatma, biz üç kişiyiz, annem, ben, Süheylâ. Sen dört tabak koymuşsun, gelecek biri mi var? -diye sordu- Fatma ağzını açmıya hazırlanırken, odanın yan taraftaki kapısı açıldı, bir baş uzandı ve bir erkek sesi :

— Kardeşinin gelmek ihtimalini hiç aklına getirmiyor muydin Sevda ? -dedi-

Genç kız sevinçli bir feryatla geriye döndü. Ve iki kardeş muhabbetle biribirlerine sarıldılar. Süheylâ şaşırmış, âdeta geldiğine pişman olmuştu. Sevda kardeşinin elinden tutarak :

— Süheylâ, -dedi- sana kardeşim Bülendi, takdim ederim. Paris konservatuvarında piyano kurundadır. Tatili geçirmek üzere, habersizce gelivermiş.

Sonra, Bülende dönerek :

— Arkadrşım Süheylâ, -dedi- fakat şunu da söyliyeyim ki, dünyanın en esrarengiz kızıdır. Neden diyeceksin, çünkü, kuvvetli dostluğumuza rağmen, bana hislerini, düşüncelerini, duygularını meydana çıkaracak tek bir cümle sarfetmemiştir. Düşün bir kerre, iki aydır, her gün beraber olduğumuz halde konuşmalarımız, şimdiye kadar mektep, kitap, spor mevzularının haricine çıkmadı. Bize daima gülen tarafını gösterir. Acaba ağlıyan bir tarafı da var mıdır bilmem. Ben ölürsem acaba ağlar mı diye, bazı geceler uykum bile kaçar...

Süheylâ, böyle bir nefeste, bir ayak üstünde, ilk karşılaştığı bir erkeğe, kendisine ait düşüncelerden bahsedilmesine hem kızmış, hem de şaşırmıştı. Gayri ihtiyarî :

— Sevda!.. dedi.

Sevda, çok sevdiği bir arkadaşını bir türlü anlıyamamanın verdiği üzüntüden dolmuş gibiydi. En yakını olan kardeşini görür görmez, birden dertlerini dökmiye başlamıştı.

Fakat, Pariste, genç bir Fransız kızı tarafından çok acı bir şekilde aldatılmış olan Bülent, kalbinde kadınlığa karşı sonsuz bir gayız ve kin yüküyle İstanbula gelmişti.

Pencerenin parmaklıklarına sarılmış olan yasemin dallarına bakarak :

— Siz genç kızlar, bu yaşlarda tahammülfersa birer mahlûk olursunuz, -dedi-. Ne istediğinizi, ne yaptığınızı, ne olduğunuzu bilmezsiniz. Ölmüş bir kelebek için saatlarca ağlar, öbür tarafta koskoca bir aşkı yıkarken gülersiniz!.. En iyisi, kendinizi buluncıya kadar, sizlerle fazla meşgul olmamaktır. -Sonra Süheylâya dönerek- Affedersiniz -dedi- biraz kabalaştım galiba... Fakat ne yapayım. Fikirlerini açıkça söyliyen bir adamım...

YAZAN

Leman Karamanoğlu

Süheylânın yanakları biraz kızarmış gibi duruyordu. Her vakitki sakin ve bulanık bakışile genç adama bakarak :

— Haksızsınız efendim; -dedi- bütün genç kızları aynı çerçeveye sokmak biraz tuhaf olur. Genç kızlar böyledir, demek için, yüz kızın hiç olmazsa ellisini bilmeniz lâzımdır. Belki hayatta, bahsettiğiniz şekilde bir iki kızla karşılaştınız, bu, bütün genç kızların öyle olduğunu ispat etmez. Emin olun, ne yaptığını bilen, ne istediğini bilen genç kızlar tahmininizden de fazladır..

Süheylâ, bu son sözleri biraz sesi titriyerek söylemişti. Arkadaşına dönerek :

— Sevda, -dedi- ben kalamıyacağım, zaten beni zorla içeri sokmuştun biliyorsun ? Annem merak eder...

Ve arkadaşının itiraz etmesine meydan vermeden elini Bülende uzatarak:

— Allahısmarladık!.. -dedi-

Onu sokağa kadar götüren Sevda telâşla sordu :

— Süheyla; Bülende darılmadın ya!.

Genç kız bu suale cevap vermeden, arkadaşının kolunu okşıyarak :

— Yarın da tenbellik etme! Dokuzda seni giyinmiş bulmalıyım... -dedi-

Görünüş itibarile, Bülent pek güzel bir adam değildi. Biraz büyükçe kafası, açık kumral az dalgalı uzunca saçlarile daha büyük gibi görünüyordu. Geniş bir alnı, kalınca kaşların altında büyük ateşli gözleri vardı. Bu gözler ilk bakışta kahve rengi gibi görünüyor fakat, aydınlığa çıktığı zaman içinde sarılı yeşilli beneklerin ışıldadığı farkediliyordu. Dudakları kalınca, pek muntazam olmıyan dişleri oldukça beyazdı.

Plâjlarda sık tesadüf edilen, haneli gömlekli, düşük pantalonlu sinema mukallidi gençlere de benzer yeri yoktu. Zaten sporla arası pek iyi değildi.

Onun yegâne zaafı musikiydi. Daha pek küçükken bu aşk onda başlamış ve liseyi bitirdikten sonra da, doğruca konservatuvara gitmişti. Her ırktan talebelerin kaynaştığı koca mektepte Bülent istikbalin sayılı bir müzisyeni gibi talâkki ediliyordu. Hocalar bile onun elini sıkarken aşikâr bir hürmet eseri gösteriyorlardı.

Bülent, o gece, yatağına girip elektriği söndürdükten sonra, sabahki sahneyi düşündü. Çok kaba hareket etmişti. Düşündükçe mahcup oluyordu.

Pariste, bir genç kız, onu bedbaht etmiş diye, bütün kızları itham etmek ne budalalıktı.

Sonra ne istediğini bilmiyenler sade genç kızlar mıydı.

İçini çekerek sağına döndü. Süheylânın son sözleri söylerken titriyen sesini işidir gibi oluyordu. "Yarın geldiği zaman, bu haksız sözlerimin neden ileri geldiğini kendisine anlatırım„ dedikten sonra rahatlaştı ve uyudu.

Ertesi sabah, Süheylâ, kapıyı çaldığı zaman Bülent yukarıda piyano çalıyordu. Fakat, bu çalış öyle harikulâde bir çalıştı ki, genç kız gayri ihtiyarî ayaklarının ucuna basarak içeri girdi. Hasır koltuklardan birine oturdu. Süheylâ, bu içli ve özlü çalışta, âdeta, ağlıyan, yalvaran, inliyen sesler işitti.

Bir müddet sonra, piyano bitmişti. İki kardeş konuşarak aşağı iniyorlardı. Süheylâ Bülendin gözlerini yaşlı gibi gördü.

Biraz çekinerek elini uzatan genç adama :

— Sizi tebrik edrim! -dedi- "Ay ışığında„ sonatını her vakıt radyoda dinlerim. Fakat siz çalarken, onun ne muhteşem bir kederin ifadesi olduğunu iyice anladım. Herhalde siz de bu eseri yapan büyük adamın hislerinden uzakta değilsiniz...

Soğuk bir muamele beklerken, içten gelen bu sözlerle karşılaşmak Bülendi âdeta şaşırttı..

— Size, kendimi affettirmek istiyorum. -dedi-. Pariste geçirdiğim acı bir sergüzeşt beni anormal bir adam haline getirdi. Bazan ne söylediğini bilmez bir insan oluyorum. Beni dünkü sözleri söylememiş farzetmenizi rica ederim.

Süheylâ, gülerek cevap verdi :

— Zaten ben sizi dün değil şimdi, yukarıda "Ay Işığında„ sonatını çalarken tanıdım. Dünkü sözleri hatırlamıyorum bile.

***

O günden sonra, halâ vefasız sevgilisini sevmekte olan Bülende, Süheylâ çok iyi bir arkadaş oldu. Arkadaştan ziyade candan bir dert ortağı olmuştu. Bazı zamanlar oluyordu ki daima aynı saf ve temiz nazarın kendisini dinleyen insanın bir kız olduğunu bile unutuyor. Ona Pariste geçen sergüzeştinin bütün teferruatını, hüsranlarını, elemlerini, bir erkeğe söyler gib, bazan gözleri yaşararak anlatıyordu.

Süheylâ, istemiyerek bu geçmiş sergüzeştin şahıslarından biri haline girmişti. Bu maceran n bütün teferruatını öğrenmişti. Meselâ, Bülend "Sen Jermene gittiğimiz gündü„ dediği zaman Süheylâ, o gün Lüizin ne renk elbise giymiş olduğunu, hangi kır lôkantasında kaç türlü yemek yediklerini biliyor. Delikanlının büyük aşkına rağmen genç kızın, erkekten erkeğe koşan nazarlarının verdiği azabı içinden duyuyordu.

Bir zaman geldi ki, Süheylâ bilmeden, istemeden, Lüizi kıskanmağa başladı. Bazı günler bahçedeki hamağa uzanarak gözlerini kapıyor ve, Lüizin kalbinin içine girerek Bülendle "Sen Jermende„ ağaçlar arasında kol kola geziyor. Kâh, delikanlının Kartiyelâtindeki odasında, onun dizinin dibinde piyano dinliyordu. Hattâ bir gün bir papatya tarlasında, Bülendin yaklaşan başına dudaklarını bile uzattı...

Süheylâ, hülyalarında o kadar Lüiz olmağa alışmıştı ki, hakikate avdet ettiği zaman, yaşadığı muhiti adeta yadırgamağa başladı. En çok üzüldüğü dakikalar, Bülendle beraber bulunduğu zamanlardı. Çünkü, o zaman delikanlının kalbindeki Lüizin kendisi olmadığını hatırlıyordu.

Fakat, Süheylâ, çok mağrur ve iradeli bir kızdı. İçinde geçen bu büyük buhranının en ufak bir heyecanını bile belli etmiyor, durgun ve derin gözleri Bülende daima ayni arkadaş nazarlarla bakıyordu.

Bir gün, Bülendin, deniz kulübü azâsından olan bir akrabası, onları kulüpte verilecek bir baloya davet etti.

Bu neviden eğlenceleri pek sevmeyen Bülend, evvelâ gitmek istemedi. Fakat Sevda, o kadar ısrar etti ki genç adam inadından vazgeçmeğe mecbur oldu. Tabiî Süheylâsız olamazdı. Sevda, onu da beraber gelmeğe razı etti. Süheylânın gelmesini Bülend hesabına çok istiyordu. Çünkü son zamanlarda kardeşinin, genç kıza fazla alıştığını, onu her yerde görmek istediğini sezmişti.

Hislerini bir İsfenks inadile saklayan, Süheylâdan birşey hissetmek mümkün değildi. Fakat belki günün birinde sihir bozulur ve İsfenks dile gelirdi. O gün herhalde Sevda, galip bir kumandan kadar sevinecekti.

***

O haftayı genç kızlar, hümmalı bir faaliyet içinde geçirdiler. Balo, ayın en parlak gecesine tesadüf ediyordu.

Aynanın karşısında bir türlü tuvaletini bitiremiyen kardeşine Bülend, "geç kaldık, Süheylâya dokuzda geleceğimizi vadetmiştik.„ diye seslendi.

Kulübe geldikleri zaman saat onu geçiyordu. Gecenin loşluğundan salonların aydınlığına girince, Sevda ile Bülend, takdirle Süheylâya baktılar. Genç kız portakal rengi taftadan zarif bir elbise giymiş, omuzlarına kat kat beyaz tülgrekten yapılmış bir pelerin takmıştı. Saçlarının üzerinde çiçekten küçük bir taç vardı.

Tarasdaki masalarına oturdukları zaman, caz güzel bir silov çalmağa başladı. Daha yerlerine yerleşmeden genç bir aile dostu Sevdayı dansa davet etti. Süheylâ renk renk kadınların tuvaletlerini tetkike dalmıştı. Bülend, ona doğru eğilerek :

— Pek iyi dans etmesini bilmem ama, her kesin nazarını kendisine çeken bir genç kızla dans etmek şerefini kaçırmak istemiyorum. Haydi kalk, biz de onlara iştirak edelim.., dedi.

Süheylâ Sakin, berrak bir sesle cevap verdi.

— Bugün çok yüzdüm, yorgunum, seyretmeği tercih ederim, Bülend...

Çünkü Süheylâ korkuyordu. Hakikî hayatta Bülendin kolları arasında bulunmak, hülyadakine benzemezdi. Ya bu hali bir ân için rüyalarının devamı zanneder de zafını belli ederse. Düşüncesi bile genç kızı titretiyordu. Dans bitmişti. Sevda yanlarına geldi ve bir arkadaş grubunun kendisini davet ettiğini, kardeşi müsaade ederse biraz onlara iltihak etmek istediğini söyledi. Müsaadeyi aldı ve gitti. Bir müddet için yalnız kalmışlardı.

— Mademki, yorgunsun Süheylâ, dedi. Seni yormıyacak bir teklifim var. Şu sandallardan birine binip biraz dolaşalım. Bak gece ne kadar güzel...

Genç kız bu teklifi reddedemiyeceğini anlamıştı. İçi ürpererek ayağa kalktı.

Denizin ortası, gümüş pullarla işlenmiş gibi ışıldıyordu. Bülend sandalı yavaş, yavaş Belvüye doğru çekmeğe başladı.

Sahilde koyu birer ormanlık gibi görünen bahçelerden birinde harikülâde bir erkek sesi "Toska„ yı söylüyordu. Ses bazan uzaklaşıyor, bazan rüzgârla beraber ta yanlarına kadar geliyordu. Bülend kürekleri bırakmış, ayın mavimsi ışıkları altında, insandan ziyade, iri yapraklı bir çiçeğe benzeyen genç kıza dalmıştı. Birden bulunduğu yerden kalktı. Süheylânın etekleri dibine diz çöktü. Tahmin etmediği bu hareket karşısında şaşıran genç kız yerinden fırlamak istedi. Bülend yalvaran bir nazarla onun ellerini tutmuştu :

— Ne olur kaçma Süheylâ! - dedi - bu gece o kadar bedbahtım ki. Kendimi çok yalnız ve biçare hissediyorum. Sen beni çok iyi anlıyan bir arkadaşsın. Müsaade et, geçmiş güzel günlerimin hatırasını yaşıyayım. Başımı dizlerinin üstüne koyup, birân kendimi unutayım.

Süheylâ, yerine oturdu ve delikanlı ateş gibi yanan yüzünü, serin ipek yığınlarının üzerine dayadı, ayni yalvaran gözler, öteki gözleri aradı.

Süheylâ, rüyada konuşur gibi mırıldandı :

— Demek ben sahiden Lüiz oldum öyle mi Bülend ?..

Bülend cevap vermedi. Yalnız başını uzattı. Kumral uzun bükleler genç adamın yüzüne değdi ve iki dudak biribirini buldu....

Sahildeki bahçelerden gelen güzel ses hâlâ "Toska„ yı söyliyordu.

Ertesi sabah Bülend büyük bir sevinçle uyandı. Çok mesuttu, Süheylânın kendisini sevdiğini anlamıştı.

O, Lüizi sevmiyor muydı? diyeceksiniz filhakika, İstanbula, aldatılmış olmasına rağmen halâ ayni şiddetle seven bir kalb getirmişti. Fakat ıstırablarına arkadaş olan Süheylâ, gün geçtikçe o fena kalbli kızın hayalini uzaklaştırmış, temiz ve sıcak bir ışık gibi, delikanlının bütün mevcudiyetini sarmıştı. Birçok defa ona sevgisini anlatmak istedi. Fakat Süheylânın daima dostça bakan gözleri onun cesaretini kırıyordu.

Biricik çare, Lüizin aşkını siper alarak, genç kızın kalbini elde etmektir. Nitekim muvaffak da olmuştu.

Denize gitmek üzere geldiği zaman, herşeyi anlatacak ve hemen nişanlanmağı teklif edecekti.

Fakat saatlar geçiyor, Süheylâ bir türlü gelmiyordu. Nihayet genç kızın evine gitmeğe karar verdi.

Bahçe kapısından içeri girdiği zaman, evdeki sessizlik kalbini sıktı. Salkımlı kameryenin altında kimse görünmiyordu. İki büyük çam ağacının arasında sallanan hamak boştu. Panjurlar kapalı idi. Köşkün kapısını çaldı ve bekledi. Yukarı kattan başını uzatan ihtiyar kalfa "bayanların bir müddet için gittiklerini„ söyledi ve panjur tekrar kapandı...

Artık hergün köşkün önünden geçen Bülend, panjurları daima kapalı, hamağı daima boş buluyordu.

Moda koyu eski neşesini kaybetmiş, Sonbahar rüzgârları kızarmış yaprakları yollara serpmeğe başlamıştı.

Bir akşam, Fatma Bülende mavi bir zarf getirdi. Mektup Almanyadan geliyordu. Delikanlı zarfı elleri biraz titriyerek açtı, çünki yazıyı tanır gibi olmuştu. Heyecan içinde okumağa başladı.

"Bülend;

Sana karşı o mehtaplı gecede gösterdiğim zaafdan dolayı, kendimi ölünceye kadar affedemiyeceğim. Başka birisine ait olan bir aşkın, biraz da senin kabahatin yüzünden o gece hırsızı oldum. Bu küçüklüğü unutabilmek için senelerin yardımına sığınmaktan başka çare yok. Beni affet!..„

Süheylâ

Sevda içini çekerek Bülende :

— Sana onu prezante ettiğim gün, ne anlaşılmaz bir ruh taşıdığını söylemiştim -dedi-. Onu teshir etmek için çok fena bir hileye başvurdun. Öyle dürüst ve mağrur bir kız, dolambaçlı yollardan aşka ulaşmağı tabiî aklına bile getiremezdi...

Ve, böylece, mavi defterin masal prensesi, sihirli kayığına binip gözden kayboldu.

BİR KARAR

— Başı 5 ini sayfada —

karım, namuslu, genç, güzel karım, yanında kız kardesile beraber, Beyoğlunun arka sokaklarında ki umumî evlerden birine girsinler... Aman Yarabbi çıldıracağım...

[Elile karısını işaret eder:] Sen, benim sevgili karım, o evlerde dolaşıyorsun.

Esmer kadın — [İnler gibi:] Kabahatim yok...

Erkek — Demek ki, kardeşini götürdün?

Esmer kadın — [Hıçkır:] Onun da suçu yok inan bana...

Erkek — [Tiksinerek kadına bakar:] Yok müsaade edersen, artık seninle yaşayamam...

Esmer kadın — [Kapıya doğru giden kocasına koşar, ona sarılmak ister:] Suçum yok, İnan bana, masumuz.

Erkek — [Onu silker:] Abdal değilim. Beni abdal yerine koyamazsın... [Dışarı çıkar...]

Tablo: III

[Esmer kadın koltuğa yığılmış, ağlamaktadır. Sarışın genç kız, salona girer.]

Sarışın genç kız — Ne oluyorsun ablacım? Sana müjde getirmiştim. Annemin izini buluyoruz.

Esmer kadın — [Başını kaldırır:] Ne acı, bir sevgiliyi bulurken, öbürünü kaybetmek!

Sarışın genç kız — [Hayretle] Ne diyorsun abla?

Esmer kadın — [Ağlar] Enişten gitti!

Sarışın genç kız — Nereye abla?

Esmer kadın — Beni bıraktı!...

Sarışın genç kız — Seni bıraktı mı? Neden abla? Bu nasıl iş abla?

Esmer kadın — [Ağlar:] Bizi görmüşler...

Sarışın genç kız — Nerede?

Esmer kadın — Pastanede, Dedektivle görüşürken, sonra da, ismini bile hatırlamadığım sokaktaki eve, annemizi bulmak ümidiyle giderken...

Sarışın genç kız — Ona hakikatı olduğu gibi söyleseydin!...

Esmer kadın — Bu daha kötü. Kendimizi kurtarmağı düşünürken, anamızı ele vermek...

Sarışın genç kız — Şimdi ne yapacağız?

Esmer kadın — Hiç!.. İşin daha kötüsü var. Kabahatlı yalnız ben değilim. İkimizi de bu işlerde birlik sanıyor. Nişanlınla konuşmuşlar, eğer izahat vermezsen o da seni bırakacakmış.

Sarışın genç kız — [Gözleri yaş içinde ablasına bakar:] Ne talihsizlik abla! Babamın ölümiyle başlıyan bir talihsizlik!...

Esmer kadın — Şimdi ne yapacağız? Hiç!..

Sarışın genç kız — Annemizin günahını bize yüklüyorlar, onu sevmemizi, aramamızı hoş görmüyorlar.

Esmer kadın — Bilmedikleri halde böyle, ya asıl hakikatı bilseler...

Sarışın genç kız — Abla, kocanı sana döndürmek için birşeyler düşünelim.

Esmer kadın — Düşünmek boştur. Kocam, bir işi yapmadan önce düşünür karar verir, ve bir daha da geriye dönmez...

Sarışın genç kız — Kocan seni bıraktıktan sonra benim de evlenmeme imkân yok. Nişanlım, bugünün insanlarına hiç benzemez. Kıskanç, mütehakkim, vesveselidir. Onun, hakkımdaki şüphelerden kurtulması için hakikatı bilmesine imkân yok, bilse de birşey ifade etmez, çünkü onları da af etmiyecektir. Abla, üzülme, birşey daha söyliyeceğim. Dün nişanlımla büyük bir kavga yaptık.

Esmer kadın — Zavallı kardeşim!...

Sarışın genç kız — Bu gün yine konuşacağız.. Ne olursa bu gün olacak. Görsen çılgın bir halde. [Düşünür:] Ben de çılgın gibiyim. [Çantasını açarak, kat kat bükülü eski gazeteyi açar, ilân sayfasındaki yazıyı tekrar okur:] Halâ inanamıyorum abla... Benliğim altüst oldu. Görüşlerim tersine döndü. Babamın, anneniz ölünce İzmirde yaşayamadım, sizi alarak İstanbula geldim, diye her zaman anlattığı şeyler, şimdi kafamın içinde ateş gibi yanıyor. Zavallı babama da acıyorum, senelerce bize yalan söylemiş...

Dedektiv, birkaç gün sonra bize haber getirecek, anneme kavuşacağız... Abla, sen kocanla boşanma davasında ne yapacaksın? Kocan, seni itham edecek!

Esmer kadın — Ben susacağım...

Sarışın genç kız — Evet susacağız... Mecburuz...

Tablo: IV

[Esmer kadının kocası, bir yazı masası önünde çalışmaktadır. Birdenbire kapı açılır. Bir genç adam içeri girer.]

Genç adam — [Şaşkın, çılgın, bir haldedir:] Ben Selmayı öldürdüm!..

Erkek — [Birden fırlar:] Selmayı öldürdün mü?

Genç adam — Evet!... Evet... Yalan, yanlış değil... Ben, nişanlım Selmayı öldürdüm. Şimdi onun yanından geliyorum. Biraz sonra da, polise gideceğim...

Erkek — [Bağırır:] Doğru mu söylüyorsun?

Genç adam — [Paltosunun cebinden bir tabanca çıkarır, masa üzerine atar:] İşte bununla... Bütün kurşunları ona sıktım. [Kendini bir koltuğa atar. Boğula boğula ağlamağa başlar. Kesik kesik söyler:] Onu çılgın gibi seviyordum... Güneş gibi... Aydınlık bir kızdı... Ona, ne oldu... Bilmiyorum. Değişti... Son zamanlarda benden birşeyler saklıyordu. Onu kıskanmağa, çılgın gibi kıskanmağa başladım. Arkasına adam koydum. Şüphelerim doğruymuş... O, bir randevu evine gitmiş, yabancı erkeklerle konuşuyor.

Ona yalvardım... Kavga ettim... Tehdit ettim... Birşey söylemiyordu... Nihayet bu gün... Onunla konuştum... Senin, karını bıraktığını söyledi. O zaman büsbütün çılgına döndüm... Demek ki, senin de şüphelerin hakikat olmuş... Yoksa karını niçin bırakacakdın?... İsyan etti... Mademki bana inanmıyorsun, seni istemiyorum, dedi... Onsuz yaşıyamazdım... Çılgına döndüm ve silâhımı onun üzerine boşalttım... [Kahkahalarla güler:] Haklıymışım... Ondan şüphe etmekte hakkım varmış... Bak çantasında şu kâğıdı buldum [Cebinden eski bir gazete parçası çıkararak okur:] İzmir, asliye hukuk mahkemesinden: İzmirin Poyrazağa mahallesinde mukim iken, elyevm ikametgâhı meçhul, Hasan kızı Nazmiyeye: Zevciniz, Şakir Ragıp tarafından, aleyhinize açılan, zinaya müstenit boşanma davası neticesinde; müddei zina, müddeasını şehadetle ispat eylemiş olduğundan, tarafeynin boşanmalarına; evlâtları Selma ve Belmanın babaları müddeiye hasrına, kabahatlı olan müddeialeyhin, iki sene müddetle evlenmekten memnuiyetine ve ilâm, harç ve mesarifinin müddeialeyhe tahmiline 17-12-1936 tarihinde temyizi kabil olarak gıyaben ve müttefikan karar verildiği tebliğ makamına kaim olmak üzere ilân olunur.„ [Çılgın kahkahalarla güler.] Gördün mü? İşittin mi?... Onu vurmakta hakkım varmış... Beni cezalandıramazlar... Analarına çekmişler... [Kahkahalarla güler:] Orospu çocuklarıymış!!!

◆

Yirmi sene sonra olması ihtimalini düşünerek; sonu, kurulu bir yuvanın yıkılması, kurulacak bir yuvanın bozulması; bir genç kızın ölümü, ve bir genç adamın elini kana bulaştırmasıyle biten bu hikâyeyi bana ilham eden, yukarıda şehrini, mahallesini, ve isimlerini değiştirerek yazdığım, 1936 yılında çıkan günlük gazetelerden birinde gözüme ilişen, küçük bir mahkeme ilânıdır...

KIRMIZI BALIKLAR

YAZAN: CAHİT UÇUK

№ : 9

Dostları, tanıdıkları kapıda uğurlayan Filiz, yorgun bir halle, yalnız arkadaşlarının oturduğu masaya döndü. Kendini boş bir koltuğa atarak, yanındaki kalplerden yapılmış ecelik tacını çıkardı.

Parkeleri kaplıyan konfetiler, serpantin yığınları; dışardan gelen ışıklarla, rengini kaybeden lâmbaların soluk aydınlığında gürültülerin, kahkahaların sönüşüyle, cazın susmasıyle, ortalığı kaplıyan hüzünlü havaya ortak oluyor hissini veriyorlardı.

Oya, başını nişanlısı Dincin omuzuna bırakmış, yarı uykuda gibi, yavaş sesle konuşuyor; kardeşinden başka kimseyle dansetmiyen Işın, yumuşak bir mahzunluk içinde oturuyordu.

Hümeyra, mahmurlaşan gözlerini, Filizin yanında ayakta duran Hasana çevirerek sordu :

— Siz hiç yorulmadınız galiba?..

Hasan, güldü :

— Öyle!..

Hiç kimsenin kıpırdamağa, kalkmağa niyeti yoktu. Filiz, yeni gelen sabah kadar taze, canlı bir hareketle yerinden sıçradı:

— E çocuklar!.. artık gidelim.

Oyanın saçlarını okşayan Dinç, söze karıştı :

— Hasanın ve benim arabalarımız kapıda bekliyor. Hepinizi evlerinize bırakabiliriz...

Hasan, yavaş sesle :

— Bu bize şeref verir, dedi.

Filiz, orada bekliyen hademeye söyliyerek kapıları açtırdı. İçeri dolan serin, temiz sabah havası, onları diriltiverdi.

Genç kızlar, iskemlelerde duran mantolarına sarındılar. Hep beraber çıktılar.

Geniş mermer basamaklarda hafif bir ıslaklık kenarlardaki taflanların yapraklarında, beyaz boncuklar gibi çiy taneleri vardı.

Ağaçların aralarından deniz kıpırdısızdı. Aydınlık bir sise gömülü olan Adaların, sokak lâmbaları, pırıltısını kaybetmiş elmaslar gibi yanıyordu.

Bahçenin kumları nemlenmiş dar yolunda, ikişer ikişer gidiyorlar, yalnız Hümeyra ortada tek yürüyordu.

Filiz, onu kolundan tutarak, yürümesine mani oldu :

— «Cadı» nın benden uzak kalmasına gönlüm katlanamaz...

Hasan, onları ayırarak ortalarına girdi. İkisinin kollarına geçerek :

— Hareketimi dostluğuma bağışlıyacağınızı sanıyorum, dedi.

Genç kızlar, gülümsiyerek bakıştılar.

Çam dallarında yanan kâğıt fenerlerin üstündeki çiçekler, renkleri solmuş gibiydi. Yaprakların arasında saklanan, yeni uyanmış birkaç serçe, sabah şarkısı söyliyerek ötüyorlardı.

Filiz, hayatının ilk güzel gününe başlıyor gibi, yumuşak bir zevk içindeydi. Yüzünü bu keyfin sükûneti kaplamış, konuşmıyor, yolun iki yanındaki çimenlere, yapraklara, koncalanan çiçeklere bakıyordu.

Büyük bahçe kapısına gelirlerken, Hasan, önde yürüyen Dince seslendi :

— Bir asfalt gezintisi yapalım mı?

Bu teklif hepsinin hoşuna gitmişti. Demir kanatları açık kapıdan dışarı fırladılar. Dincin arabasına, Oya, Işın, Fehmi, Hasanın otomobiline, Hümeyra, Ferit, Filiz yerleştiler.

Hasan, kenarda duran pardesüsünü, yanında oturan Filizin omuzlarına örterek sardı :

— Sabah serin, üşümenize sebep olmak istemem!..

Arkada, başını kardeşinin omuzuna bırakarak, ona sokulan Hümeyra, sesinde bir imreniş ve hüzün titreyişile içini çekti :

— Eh ne yapalım? Bizi düşünen yok. Üşüsek bile, ölsek bile pardesüsünü veren bulunmaz...

Hasan, volanı bir eline bırakarak, arabanın açık camını örttü. Başını geriye çevirmeden :

— Eğer «Cadı» üşüyorsa, caketimi verebilirim, dedi.

Hümeyranın kahkahası duyuldu :

— Sağ olun!.. maksadım şaka yapmak! arabanz sobalı gibi sıcak... Hiç üşümiyorum...

Hasan, gaza bastı, araba birden hızlandı. Parkeler bitmiş, asfalta çıkmışlardı. Boş yol yalnız onlar içindi.

Filiz, üşümediği halde, bütün vücudile ürperiyordu. Hafifçe buğulanan camların ardında mevsimi seçilemiyen, kış mı, yoksa bahar mı belli olmayan bir manzara vardı. Sağdaki tarlaların yeşilliği, tarlaların bittiği yerde başlayan denizin durgunluğu baharı; havanın serinliği kışı düşündürüyordu.

Asfaltın uzak köylere giden, deniz kıyısındaki köşesinde, arabaları yanyana durdurdular.

Filiz, deniz havası almak için pencereyi açtı. Yeni uyanan sabah rüzgârile kıpırdayan dalgacıkların, kıyıları okşayan fısıltıları işitiliyordu.

O sırada, hiç beklemedikleri birşey oldu. Denizden yükselir gibi, su sesini andıran bir şarkı duyuldu.

Hasan, soran gözlerle Filize baktı. Genç kız, heyecanla söyledi :

— Oya söyliyor!

Hasan, dalgaların kıyı ile oynayışlarını, kumların çıtırtılarını unutmuştu.

Oyanın söylediği şarkı, denizin dibindeki bir volkandan fışkırarak, suları tutuşturan lâvlar gibi, üşüyen yürekleri ısıtan bir aşk türküsüydü.

Hasan, akşamdanberi yüreğinde bulup kaybettiği değişik, çeşitlerini ayıramadığı hisleri, daha açık, daha çözülmüş olarak duyuyordu. Kalbinden birçok yollara akan duygu derelerinin toplanarak birleştiğini, bir çağlayan gibi taşarak, yüreğini yıkadığını hissediyor, temizlenen kalbinde, yeni doğan taze bir melin kımıldadığını seziyordu.

Küçük aynada, Hümeyra ile Feridin uyumuş gibi gözlerini kapayarak dinlediklerini gördü. Filiz, dalgın, pencereden dışarlara bakıyordu. Arkaya taralı siyah saçlarının çerçevelediği profili, duyan bir yüreğin manalarile yanıyordu.

Hasan, genç kızı kendine çekerek, göğsünde sıkmak istiyordu. Fakat, Filizin, en çılgın arzularla, en büyük saygıyı bir arada veren gururlu başına dokunmaktan çekinerek, bütün hislerinin yakınlığile eğildi. Pardesünün yakasını tutan elini öptü.

Filiz, elinin üzerinde duran sıcak dudakların dokunuşile titredi. Gözlerini denizden ayırarak, göğsüne doğru eğilen, kumral saçlı erkek başına gülümsedi.

Hasan, doğrulunca, genç kızın gözlerinde kırılmış bir bakış aradı. Gözleri, konuşmadan anlaşan insanların yakın bakışlarile biribirini sarıyor, seviyordu.

Genç kız, başını uzatarak, Hasanın bir pençeye benziyen eline dudaklarını değdirdi.

Bu, Filizin ilk aşk öpüşüydü...

İKİNCİ KISIM

— 1 —

İnsanları, göze görünmiyen gizli kuvvetleriyle idare eden hayat, Filizin yaşayışına da yeni bir akış vermiş, onun yürüdüğü yolu birdenbire değiştirmişti.

Çalışmaktan yorulan gözlerine, bahari kucaklıyan bir pencere açılmıştı sanki... Herşeyi ışıklı, renkleri daha keskin görü-

yor; iş heyecanlarıyle dolup boşalan kalbi, taze duygularla değişerek, çarpıyordu.

O zamana kadar, bütün hislerini ölçüye vurabilen genç kız, tatlı ve geniş bir kararsızlık içindeydi. Onu çağıran sesin çekici kuvvetine tutulmuştu. Nereye doğru adım attığını bilmeden, gözleri bağlı bir insan gibi yürüyordu. Duygularının onu bir uçurumun derinliklerindeki ölüme mi, yahut bir yuvanın saadetine mi sürüklediğini kestiremiyordu.

Mantığı, iradesi, gönlünü başı boş bırakmışlardı. Yüreğini bazan ayni kuvvetle iki his başka yollara çekiyor; o, hangi tarafa gideceğini şaşırıyordu. Bunlar hayatına büyük bir kuvvetle hükmeden iş sevgisi; ve kalbinde yeni doğan taze hislerin haykırışlarıydı. Birisinde itiyadların emri, öbüründe duyan bir kalbin çılgın istekleri vardı.

Çalışırken elleri duruyor, gözlerinde hayaller belirerek, yüzü düşüncelerinin karışık manâlarile örtülüyordu.

Evinin, çiçeklerinin, sofrasının, hattâ her gün zevk alarak çalıştığı işinin keyifleri küçülmüş; bu küçülüşün yanı başında, yeni, canlı, taze emellerin, dileklerin, ad veremediği heyecanların büyüklüğü, bir renk, bir ışık, bir sevinç ve sevgi âbidesi gibi yükseliyordu.

Bazan başında, birden hücuma geçen mantıkile, yüreğini çağıran seslerin döğüşü oluyor, her kavganın sonunda, mantık, hasta ve yaralı olarak kaçıyor, uzun zaman ortaya çıkmıyordu.

Genç kızın hayatında hiçbir değişiklik olmamış gibiydi. Yine sabahları jimnastiğini yaparak, yurda gidiyor, talebelerile, işile uğraşarak, Hümeyrayla, arkadaşlarile konuşuyor; akşam evine dönünce, annesine yardım ederek, yemek yiyorlar, sonra okuyor, ve yatıyordu. Bütün bu sakin görünüşe rağmen, rahat değildi. Eskiden karanlıklarda saklı duran gizli hisleri, ay ışıklı ılık gecelerde açığa çıkarak, onu hakikatin kucağından alıyor, hayalin, yumuşak, sarıcı sonluklarına fırlatıyordu.

O vakit, gözlerinde kâğıt fenerlerin donuk ışıklarile aydınlanan, çam dallarında renkli ampuller yanan bir bahçe; içinde kırmızı balıklar yüzen bir havuz başı; yeni uyanan bir sabah canlanıyor, kumlarında küçük dalgacıklar oynayan bir kıyı, buğuları çözülerek beliren karşı sahiller, bütün gece parlamaktan yorulmuş gibi ışıkları donuklaşan lâmbaları, yeşil çamlarile adalar; bir şarkı sesi; göğsüne doğru eğilen kumral bir baş, eline değen yumuşak dudaklar, yanında alevsiz bir ateş sıcaklığı ve sessizliğile duran erkeğin gözlerindeki kucaklayan bakışlar; sonra kulağına fısıldayan bir ses: «Filiz, sizi bekliyeceğim.» Bu sesin çağrışını, ta yüreğinde buluyordu.

Gitmişti, karşılıklı konuşmakta güçlük, kelime bulmakta zorluk çekerek oturmuşlar, yemek yemişler, ayrılırken, akşam üstü buluşmağı kararlaştırmışlardı.

O zamana kadar, bütün hislerini ölçüye vurabilen genç kız, tatlı ve geniş bir kararlık içindeydi.

Güneş alçalırken kırlara açılmışlar, iki yanı ağaçlıklı uzun bir yolda yürümüşlerdi. Her taraf ıssızdı. Arada bir, içi yüklü bir araba parkeleri seslendirerek yanlarından geçiyor, yolun sonunda kaybolunca, onlar gözgöze bakarak gülüşüyor; sonsuz bir kır, taze yapraklı ağaçlar arasında yalnız kaldıklarına seviniyorlardı.

Bir aralık yorulmuşlar, yolun sol kıyısındaki ağaç altına Hasanın pardesüsünü sererek oturmuşlardı. Karşılarda, güneşin portakal rengine boyadığı gök, tutuşan bulutlar görünüyordu. Yapraklar titremiyor, derin bir sessizlik ortalığı kaplamıştı. Omuzları biribirine değiyor, kalpleri çarpıyor, gelecek birşeyi bekliyor gibiydiler.

Alçalan güneşin arkadan vurarak, yalnız bir siyah çizgi gibi gösterdiği karşı sırtta, vücudu karanlık bir silûet şeklinde görünen zayıf bir köpek oturuyor, arasıra kuru boynunu uzatarak, sivri burnunu göğe doğru kaldırıyor, ortalığa ağır bir dert havası yayan bir ağlayışla uluyordu.

Filiz, yüreğinde bir sıkıntı duyarak, köpeğe bakıyor, gönlünün rahatlığa kavuşması için onun gitmesini bekliyordu.

Kızıl bir renk alan kaldırımların üzerine, ağaçların, dalların, yaprakların gölgeleri siyah dantel örtüleri gibi serilmişti.

Güneş, göze görünür bir çabuklukla karşı sırtın karanlık çizgisinin ardına kaçıyor, gökteki bulutların yerdeki gölgelerin renkleri soluyordu.

Ayaklarında altları demir çivili pabuçlar olan bir adam, taşlara çarpa çarpa önlerinden geçti. Yolun üstüne düşen gölgesi, o ilerledikçe, sol kıyıdaki tarlaların içine uzanarak kayboldu.

Güneş, battığı yerden kendisinden hiç bir iz bırakmıyarak çekilince, sırtı kaplıyan kurşunî sisler içindeki köpek, son bir kere daha uludu. Sonra silûeti mavi görünen sıska vücudu doğrularak, kuyruğu bacaklarının arasında, uzaktaki kalın sislere karıştı.

Filiz, geniş bir soluk aldı. Artık güneş te çekilmiş, onlar, uçsuz bir tabiat ortasında yalnız kalmışlardı.

Kırların üzüntülü görünüşü değişmişti. Hafif bir rüzgâr çıkmış, ağaçların dalları belirsiz bir yorgunlukla sallanıyor, yapraklar fısıldaşıyor, yakınlarda gördükleri çimenler, otlar, kır çiçekleri titreşiyorlardı.

Filiz, başını çevirerek, Hasana bakmak istedi. Yüzünde onun sıcak nefesini buldu. Belinde onun kolunu hissetti. Bu kol, vücudunu sıkmadan sarıyordu. Yüzündeki nefesi yeni doğan bir çocuğun soluğu kadar temiz ve güzel kokuyordu. Kendisine yakından bakan iri kahve rengi gözlerin içindeki tatlı bakışlar, güler gibi duran yarı aralık dudaklar, ve yüzünü okşayan nefes bir genç kızın ruhunu karıştırmıştı. Anlatılamıyan bir zevk boşluğunda, bütün duygularından uzaklaşıyor, gönlü, kendine bakan erkeğin yüreğine doğru koşuyordu. İçindeki tereddüt boşlukları birdenbire örtüldü. Koşan gönül, biç bir engele takılmadan, erkeğin ateş yüreğine kavuştu.

Gözlerine yaklaşan açık kahve rengi gözler, düşünürken bile anlayamadığı bir

kuvvetle kendine bakıyor, Filizin uzun kirpikleri titreşiyordu. İçinden bir sevinç ağlamasının başlangıcına benziyen bir hıçkırık doğuyor, utanan bir çocuk gibi yüzünü saklamak istiyordu.

Belindeki kolun incitmiyen sıkışı biraz daha artmıştı. Hasanın gözlerinde kendi başını gördü. Küçük bir aynaya bakar gibi gözlerdeki hayaline baktı. Bu ufalmış resim o kadar uzaklardaydı ki, Filiz, birdenbire şaşırdı. Kendi şeklile ruhu arasında bir uçurum açıldı. Vücudile hisleri bu uçurumun birer kıyısında kalmışlardı. Hisleri uçmak için kanatlanıyor, vücudu korkarak titriyor gibiydi. Birdenbire, bütün hisler, düşünceler, herşey silindi. Dudaklarında bir ateş sıcaklığı, ruhunda sonsuz bir sükûnet duydu.

Gözkapakları örtülmüştü. Açılmıyor, kirpikleri aralansa, etrafını değişmiş olarak bulacağını sanıyordu. Onun göğsüne sokularak, başını erkeğin kalın boynuna sakladı.

Filiz, açık perdelerin dışındaki ay ışıklı geceyi seyrederek bunları düşünüyordu. Yine birdenbire gözkapakları örtüldü. Ay ışıkları yerlerini, sisli bir akşam karanlığına bıraktı.

Omuzunda kuvvetli bir omuzun varlığını hissediyor, başı kalın bir boyna değiyor gibiydi. Ağlamak istiyordu.

Güçlükle gözlerini açınca, dışarının uyuyan ışıklı gecesini görüyordu.

***

Sabah uyandığı vakit, örtmeğe unuttuğu perdelerin ardında taze bir sabah başlamıştı. Ağaçlarda öten serçelerin cıvıltıları duyuluyor, her taraftan horoz sesleri yükseliyordu. Yattığı yerden bahçedeki küçük çamların sivri tepeleri görünüyordu. Duvar üstünde açan bir gelincik, ince vücudu üzerinde açan ateş başını, rüzgâra kaptırmış, bir alev gibi sağa, sola titriyordu.

Genç kızın başının derinliklerine saklanan düşünceleri, birer birer, uyanarak geliyor, yerlerini bulmak, sıralanmak için koşuşuyorlardı. İçlerinden en aydınlık yüzlüsü, genç kızın ruhunu kaplayan ince sesile bağırdı: «Bugün pazar, Hasan seni bekliyor. Gitmiyecek misin? » Filizin bütün varlığı silinerek mahmurluktan ayrıldı. Bir başka düşünce, daha ağır, daha sakin söyledi: «Gitmelisin! söz verdin!..»

Filiz, o vakit tamamiyle hatırladı, Hasana söz vermişti. Beraber gezmek için buluşacaktı. Artık, başının içindeki düşünceler yerleşmişler, sıralarını bulmuşlardı. Hepsi, gönlünün açık penceresinden, munis, sevimli, ateşli, güzel, yumuşak, mütereddit yüzlü başlarını uzatarak, ona fısıldıyor, haykırıyor, söyliyorlardı.

Filiz, vücudunu örten yorganı fırlatarak, yataktan sıçradı. Yarım saat sonra jimnastiğini, duşunu yapmış, eline kahvaltısı olan büyük elmayı alarak, annesinin yatak odasının kapısında görünmüştü.

Annesi henüz yatıyordu. Kızını sırtında kısa lâcivert bir eteklik, göğsü markalı bir gömlek, başında küçük bir şapkayla görünce, şaşırarak sordu:

— Arkası var —

Bir Operet Heyeti

— Başı 17 inci Sayfada —

— Böyle olmasaydı, binlerce lira sahibi olabilirdim sanırım. Zaman oldu, otomobiller aldım, heyetimi hususî kamyonlarımla gezdirdim. Fakat gün oldu, heyetimi yaşatabilmek için o otomobillerimi de satmak ıstırarında kaldım. Ne tezat değil mi?...

Bu hayat, cidden calibi dikkatti.

— Peki... dedim.... Ya bugün?...

— Bugün.. Cumhuriyetin başarıcı ve takdirkâr idaresinin sahneye ehemmiyet verdiğini ve onun yükselmesi için elden gelen herşeyi yaptığını görmekle bahtiyarım. Her gittiğim yerde, Halkevlerinin bana gösterdiği alâkayı ve kolaylığı hürmetle anarım. Hiçbir yerden maddî yardım görmeksizin bugüne kadar yaşatabildiğim heyetim için, Halkevlerinin alâkası en büyük bir teşviktir. Eşsiz Önder Atatürkün Türkiyesi san'atı kurtarmıştır. Yarın doğacak yeni bir san'atkâr kütlesi, sahneyi büsbütün yükseltecektir.. Yoksulluk içinde senelerce çalışan bir san'at dostu için bunu görmek kadar büyük bir zevk olabilir mi?...

İhsan Okur sustu ve kalktı. Sahneden çağırıyorlardı. Müsaade alarak gitti. Yalnız kalır kalmaz düşündüm: Sanatın yükseldiğini görmek bir zevkti.. Doğru!. Fakat bu gibi azimkâr ve sanatı yıllarca korumuş insanlara da hükûmetin bir yardımı acaba bir hak değil miydi?.... Zevk san'at yaşatmaz. Gönül çok isterdi ki bugüne kadar bin bir mihnet içinde san'atı korumağa çalışan bu gibi bir iki insana, bundan sonra da yaşamak imkânları verilebilsin!.

Halka, sıhhati ile alâkadar olmasın öğütleyen, hastalıklara karşı alınacak ilk tedbirleri öğreten (Lokman Hekim) adlı güzel bir aylık mecmua neşreden :

Dahilîye Mutehassısı

Dr. Hafız Cemal

LOKMAN HEKİM

Pazardan başka günlerde öğleden sonra saat ($2\frac{1}{2}$ tan 6 ya) kadar İstanbulda Divanyolunda (104) numaralı hususî kabinesinde hastalarını kabul eder. Salı, cumartesi günleri sabah saat ($9\frac{1}{2}$ - 12)ye kadar hakikî fıkaraya bakar. Kışlık Telefon: 21044 Muayenehane ve ev telefonu 22398.

Okuyucularımıza sayın doktoru ve değerli mecmuasını tavsiye ederiz

Mütenasip bir Endam

J. Roussel Korseleri (Gaine) ve Kemerleri vücudu sıkmaksızın tenasübü temin eder. Sevimliğine halel gelmeksizin vücutu yumuşatır ve inceltir.

Fiyatlar: Kemerler 6 liradan. Korseler (Gaine) sutyenle beraber 25 liradan itibaren.

Satış yeri yalnız:

J. Roussel Paris

İSTANBUL, Beyoğlu Tünel meydanı 12 No. lu. Mağazamızı ziyaret ediniz veya 20 No.lu tarifemizi isteyiniz. Fiyatlarımızda büyük tenzilât.

Bütün Ağrılara Karşı

KALMOPON

Midenizi yormaz.
Kalbe zarar vermez.
Grip, Romatizma, Baş ve Diş ağrıları, Kadınların sancıları, Nevralji ve bütün ağrılara karşı 0.50 gramlık 2 tablet alınız!

Eczacınızdan arayınız!

DİKİŞ MAKİNASI

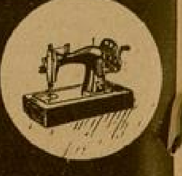

BİSİKLET

GRAMOFON

VE BİLUMUM MAKİNA ALETLERİNİZİ YALINIZ

ZYGOMALA MAKİNA YAĞI İLE YAĞLAYINIZ

ASMA ALTI, VOLTO HAN N: 9 TEL. 22878 ISTANBUL

No. 70 YARIM AY BİLMECE KUPONU No. 70

Bilmece No. 70

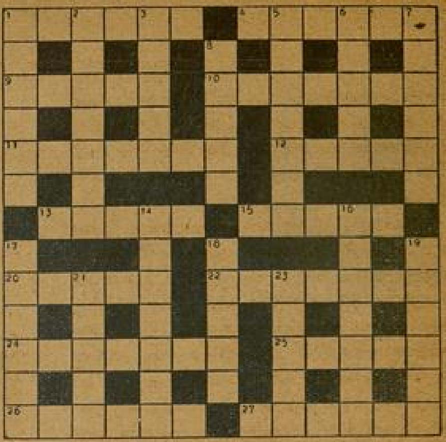

(Yarım Ay) geçen sayısında, başladığı yeniliği bu sayıda da tecrübe etmektedir. Şimdiye kadar bütün gazete ve mecmualar bu kabil bilmecelerde: soldan sağa ve yukarıdan aşağıya yerleştirilen kelimelerin karşılığını vererek, bunları bulmağı okuyuculara bırakmakta idiler.

Biz yeni bir tarz ittihaz ederek bu yerlere kelime bulmağı sayın okuyucularımıza terketmekteyiz. Yeter ki boş hanelere yerleştirdikleri kelime ve edatların dilimizde bir karşılığı bulunsun. Bu tarzda gönderilen bütün cevaplar bilmeceyi doğru halletmiş sayılacaktır.

Bu bilmeceyi doğru çözenlere armağanlarımız :

Birinciye : 2,5 Metre erkek paltoluk kumaşı; ikinciye: 4 Metre fantazi kadın yünlü kumaşı; 3 30uncuya : Yüz kuruşluk bir roman (Çıkırıklar durunca); 31 - 60ıncıya: Elli kuruşluk bir kitap (Edebiyat); 61 - 100üncüye : Yirmi beş kuruşluk bir kitap (Şemseddin Sami).

---

67 inci sayımızdaki bilmecenin doğrusu :

"Hasmın Sitemin Anlamamak Hasma Sitemdir.„

Bu bilmeceyi doğru çözenler arasında çekilen kurada kazananlar :

Beş kiloluk bir kutu çikolata : İstanbul Taksim Abdülhakhâmit caddesi Koket apartmanı No. 5 te Bayan Hümeyra Darcan.

Beş kiloluk kestane şekerlemesi : İstanbul Yeşilköy Zeytinlik mahallesi Tatlıpınar sokağı No. 71 de Bay Şevki Erduman.

Beş kiloluk bir kutu rezaki üzümü: Konya (Çumra) irva ve ıska dairesinde Bay Murtaza Balkanlı kızı Hasibe Balkanlı.

Çocuk Haftası (Cilt) : Eskişehir Hoşnudiye mahallesi Sükmen sokak No. 22 de Zehra Esin. İstanbul Süvari Binicilik Okulu yarsubay Fethi. Eskişehir Hava Okulu rasıt kursunda asteğmen Rifat Göker. İstanbul Süvari Binicilik Okulu yarsubay Adnan Aksöyek. İstanbul Piyade Atış Okulu 143 Lütfi. Çatalca Ziraat Bankası muhasibi Suphi Önen. Diyarbekir İskenderpasa mahallesi No. 8 de Salâhattin. İstanbul Sultanahmet Kapıağası No. 56 Leman Sait. Samsun belediye evlenme memuru kızı Maide Özalp. Ankara kadastro fen heyetinde fen memuru Muzaffer Tomeri. İstanbul Maltepe süel lisesi sınıf 10 kısım 5 No. 2864 Remzi Güven. Bursa Erkek Lisesi 5 - A No. 1393 Talât Aykaç.

Turan ve Türkler (Şiir kitabı): İstanbul Yedek Subay Okulu Tb. 1 Bl. 4 No. 1066 Vasıf B. Baykal. Diyarıbakır Cumhuriyet garajında Nedim Tura. Erdek Yalı mahallesi No. 25 Halime Kutluk. İstanbul Piyade Atış Okulu N. V. Karakaya. İstanbul Piyade Atış Okulu Bay Kâmil Evren. İstanbul Alemdar caddesi No. 32 Hasibe İm. İstanbul Fatih İstanbul caddesi No. 34 Muzaffer Çağan. İstanbul Beşiktaş Camlıköşk No. evde Talât N. T. T. Ankara Yenişehir posta havale memuru Sami Sözen. Niğde askerlik dairesi memuru binbaşı Asım kızı Belkıs. Sivas belediye daktilosu Aliye Gözer. Baskil öğretmen Muzaffer Yalın. İzmit piyade alayı yedinci bölük komutanı yüzbaşı Nedim Tanır. Ankara Erkek Lisesi 6 Fen - A No. 437 Taceddin Öngen. Ankara Ziraat Vekâleti zat işlerinde Aysel Şay. Ankara Yenişehir Emciler caddesi Küflü apartman No. 4 Vehbi Erer. Samsun İnhisarlar sicil memuru Naşide Nural. Bursa Erkek Lisesi 5 - A No. 294 Salâhattin Tarcan. Kayseri uçak fabrikası tesviye kısmı No. 736 Samsunlu HüseyinDeniz. Kayseri Kor. Lv. hesap memuru Hayri Toker kızı S. Toker. Adana öğretmen okulu 693 Ulvi Tüzün. Bayraklı - İzmir - Menemen caddesi No. 28 B. Yavaş. İzmir Karataş Orta Okulu 2 - A No. 1173 Şerif. İzmir Tecim Lisesi sınıf 4 - 1 No. 294 Şükrü Yazıcıoğlu. Burdur Hastane caddesi No. 4 Beyhan.

Resimli Ay Güzeller Albümü: Diyıbakır piyade alayı Bl. 2 de asteğmen Fethi Kürkçü. Kayseri İstasyon D. D. Y. Dr. Celâl Namık kızı Lâmia. Adana Öğretmen Okulu sınıf 5 - A No. 947 Nureddin. Adana Abidinpaşa caddesi 102 sokak No. de Nezihe Genç. İzmir - Kemalpaşa - merkez ilkokulu öğretmenlerinden Suna. İzmir Kemer İstasyon anbar memuru Feridun Suner. Burdur Özgür mahallesi Nalbant sokak No. 8 H. Cemile. Burdur Cumhuriyet caddesi No. 41 M.Tokşen. Erdek merkez ilkokulu öğretmeni MürvetArda. Niğde Orta Okul II - B 421 Neclâ Aksel. Denizli Hükûmet karşısında arzuhalci Tuna kızı Fikret Tuna. Zile Batı sekreteri R. Soydan. İzmit Yenituran okulu öğretmenlerinden Mün'ime Özdoğan. İzmit Orta Okul I - F No. 657 Hasan. Kırklareli Postahane sokak No. 26 da N. Ataman. Sinop Orta Okul sınıf 2 No. 31 Nezahat Öner. Sinop Memleket hastahanesi hemşiresi Hüsniye Sunan. Sinop uray ebesi Belkıs Ergülen. Samsun inhisarlar muhasebe memuru Ruhşende Koray. Samsun Ihlâmur sokak No. 6 da Zuhal Vural. Samsun Salâhiye mahallesi Ihlâmur sokak No. 5 de Zeliha Aylâ. Samsun Saat meydanı kurukahveci A. Refik Koç. Samsun vilâyet evrak memuru Halil Türer. İstanbul Piyade Atış Okulu A. Vural. Samsun encümen başkâtibi Enver Yılmaz oğlu Hayri Yılmaz. Ankara Mukaddem mahallesi Haymana sokak No. 11 Hatice Ansen. Ankara posta işleri reisliği şefi Sait Kut. Ankara Gazi Terbiye Enstitüsü Özer Kırserdarı. Ankara Meclis Matbaasında Hüsnü Yurduşen. Ankara Akbaş mahallesi Ulukapı caddesi No. 88 de Dilâver Garan. Elâziz dağ alayı yüzbaşı Necati Coşkunkaynak. Kırıkkale İnönü sokak 104 No. 7/4 tip Semiha Kemey. Kilis Gü. Mh. Tb. satınalmada C. Orkun. Kütahya avukat Bay Şükrü kızı Nilüfer. Turhal şeker febrikası muhasebe memuru Süreyya Meriç. Zonguldak Orta Okul öğrencilerinden 620 Güzin Kaan. Manisa şube mülhakı binbaşı Neşet eşi Ayşe Şensoy. Çorum operatör Memduh evinde Asüman Kıpçak. Erzurum İnhisarlar semtinde Osmanpaşa sokağında No. 23 te Zahide Soydaş. Gelibolu Liman bekçisi kızı Ruhsar. Aydın vilâyet idare heyeti başkâtibi Hâmit Erhan. Yozgat sıhhiye müdiri oğlu İlhan Geçer. Maraş Orta Okul sınıf 3 No. 55 Mehmet Deligönül. Alaşehir P. T. şefi Halil Yorgancı. Söke süvari asteğmeni Feridun Ertürk. İstanbul Bakırköy Sakızağacı Revnak sokak No. 3 Edvard Kürkçüoğlu. İstanbul Beyazit Yakubağa mahallesi No. 30 Nevzat Üstüngel. İstanbul Samatya Değirmenyokuşu No. 19 Nezahat Sadi. İstanbul Cerrahpaşa Hastanesi 2/2 Meliha. İstanbul Şehzadebaşı L. T. T. Y. No. 1306 Siyami Özteke. İstanbul Aksaray Millet caddesi No. 52 evde Yücel Köseyeğitoğlu. İstanbul Pertevniyal Lisesi 4 - B No. 690 Kemal Özcoşkun. İstanbul Kabataş Lisesi sınıf 9 No. 367 Sabih Turan. İstanbul Zeynepkâmil Doğumevi başhemşire Nebiye. İstanbul Aksaray Namıkkemâl caddesi No. 13 evde Mürvet. İstanbul Kartal Samandere dispanseri sıhhat memuru oğlu Necdet Tezel. İstanbul İnönü Kız Lisesi 4 - A No. 831 Müjgân Akalın. İstanbul Sultanahmet Haver. İstanbul Erenköy 2 inci Ortasokak No. 26 Ayiâ Ülker. İstanbul Fatih Beyceğiz mahallesi Ninni sokak No. 26 Nureddin Algan.

ON

SENE

GENÇLEŞTİM

Bundan böyle ihtiyar vedonuk bir hal alan teni, temiz ve genç bir hale sokup beyazlaştırmak çok kolay bir iş. Sonunda fen, ten ve cildi iyice besleyen maddeyi de keşfedip ortaya çıkardı. Bu madde uğuşturularak tene sürülünce, mesamat tamamile açılıp serbest kalıyor. Çizgi ve buruşukluklar bertaraf oluyor, bazı cilde arız olan siyahımsı noktalar yokoluyor. Bu temizleyici ve besleyici madde yalnız: yeni "TOKALON„ kreminde vardır.

Bu maddede, harikulâde bir kuvet bulunduğu için, en çirkin yüzler bile za zaman da genç ve güzel bir hal alıyorlar

" TOKALON„ kreminin " Pembe „ renkli olanını gece yatmadan önce kullanınız. Uykunuzda derinizi tazelendirir. Sabahları ise " TOKALON „ kreminin "beyaz„ renkde olanını kullanınız. Tene bir beyazlık, bir serinlik verir.

Beyaz "TOKALON„ üzerine sürülen podra bütün gün kuvetini muhafaza eder. Teniniz, cildiniz nekadar fena olursa olsun "TOKALON„ kremini kullanmağa başladıktan sonra elde edeceğiniz neticeyi sevinçle karşılayacaksınız. „TOKALON ile hiç "ummadığınız bir netice elde edeceğinize eminolabilirsiniz.